

Robert Senell:

“Europako lurraldeen kultur nortasuna errespetatzen ez bada, Europako batasunak porrot egingo du ezinbestean”

Senell jaunarekin izandako elkarrizketan hizkuntz kontuak izan ditugu hizpide. Iritzi eta ideia sendo eta argiko gizona dugu belgiarra, eta horrelaxe hitz egin digu elkarrizketan ere, argi eta garbi. Zuotako batzuek Belgikako hizkuntz egoeraren berri izango duzue, jakina; baina beste batzuek, agian, ez duzue zehatz-mehatz jakingo hango egoera zertan den. Oraingo honetan aukera paregabea izango dugu Belgikako esperientzia ezagutzeko, eta baita jakiteko ere zein iritzi duen irakasle eta politiko flandestar honek elebitasunaz eta Euskal Herriko hizkuntz egoeraz.

10. or.

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

18

Ibon Sarasola:
euskal hiztegitza-
ren eta terminologia-
ren ajeak

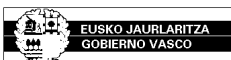
19

Juan Garzia:
lexikoaren eta joske-
raren garbizaletasun-
az

22

www.ivap.com
HAEEn helbidean
aurkituko dituzun
gauza guztiak

Erakunde Autonomiaduna

Terminologia, hizkuntza gutxituetan

Azaroan Donostian arraskasta handiz egin ziren jardunaldien oihartzuna dakarkizuegu barruko orrialdeetan. Jardunaldiotan hainbat aditu izan ziren, eta horietako batzuei galdetu genien terminologiak hizkuntza gutxituetan izan behar duen joeraz. Kontu batean, behinik behin, guztiak bat datoz: terminologiak garrantzi handia du hizkuntza bat normalizatzerakoan eta finkatzerakoan. Baina, beste arazo batzuk ere hortxe daude; esaterako, terminoak zehazteko orduan maileguetara jo behar dugu ala hitz berriak asmatu? Jasotako erantzunetan horren gaineko iritziak eta beste hausnarketa interesgarri batzuk aurkituko dituzu.

13. or.

Eztabaida: unibertsitatearen er ronka etorkizunean

Hurrengo mendeak erronka berriak ekarriko dizkie Euskal Herriko unibertsitateei. Eta erronka horien aurrean, erantzun egin behar da; ezin gera gaitezke geroak aginduko duenaren zain. Zenbaki honetako eztabaidan euskal unibertsitatearen etorkizunaz mintzatzeko eskatu diogu zenbait laguni. Erantzunak, horrelakoetan gertatzen den legez, era askotakoak izan dira, ez baitute gauza bera pentsatzen sindikatuek, enpresariak, irakasleak, ikasleak edota politikoeak. Nolanahi ere, erantzunek guztien ahotan dauden hainbat gai jorrazteko bidea zabaldu digute, hala nola: unibertsitate-eredua, euskalduntzea, finantziarioa, ikasketen teorikoen eta praktikoen arteko oreka, enpresa pribatuekiko loturak eta abar.

20. or.

HITZIK GABE

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinu Grafikoa: Gabinorte

Zenbaki honetako lankideak:
Aitor Arana, Inigo Aranbarri, Monika Belastegi, Marije Cambra, Xesús Costas, Luis Elizondo, Juan Garzia, Jakes Gokoetxea, Enrike Gorrotategi, IZO, Maripe Laskurain, Joseba Lozano, Luma, Ernesto Muriello, Ibon Sarasola, Joan Ramon Solé, Marta Souto, Entzi Zubiri, Ilari Zubiri

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkarian argitaratutako artikulua berridatz daitezke, bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik ateraren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

Amaia Zubiria:

“Neure buruaz oso iritzi ona daukat”

Berrogeita hamar urte bete berriak ditu Amaia Zubiriak, hiru seme-alaben ama da, eta orain dela gutxi Nafarroa utzi eta Errioxako Fonzaleche herrira joan da bizitzera. Ez daki nola definitu bere izaera, baina badaki zein den trukua bizirik irauteko. Aspaldidanik ezagutzen dugu bere musika eta udaberri aldera disko berria kaleratuko du IZ diskoetxearekin.

Nola definituko zenuke Amaia Zubiria? Definieztina da. Uste dut era askotakoak gabela. Unearen arabera era batekoak edo bestekoak izan gaitezke; norekin gauden kontuan hartuta ere aldatu egiten gara. Orokorrean uste dut ez dugula geure burua ondo ezagutzen; hala ere, urteak pasa eta adinez nagusitu ahala, geure izaera sendotzen doala uste dut.

Pertsona irekia naizela esango nuke, gauza berriak ikastea gustatzen zait, aldaketetarako prest egoten naiz beti, eta gauza batek funtzionatzen ez badu aldatu egiten dut. Bizirauten dakien pertsona bat naiz, eta badakit egoera ezberdinetatik ateratzen, nahiz eta sufritu. Pozik nago neure buruarekin.

Eskenatokian ikusten dugun Amaia eta eskenatokitik kanpokoa ezberdinak al dira? Bai. Kamaleoia bezalakoa naizela esango nuke, baina ez ni bakarrik, eskenatokira igotzen den asko da horrelakoa. Guztiz aldatu, eta Mr. Hyde bihurtzen naiz eskenatokian. Eskenatokitik kanpo apalenak direnak ere, eskenatokira igo eta erotu egiten dira.

Zein da nahiago duzun musika, zeure etxeko patxadan entzuten duzuna? Egia esan oso musika gutxi entzuten dut; irratia da gehien entzuten dudana. Irratikoa entzutea gustatzen zait, eta horrela modan dagoenaz jabetzen naiz. Dena den, zarata ez zait gustatzen. Eta zarata esaten dudanean bolumen handiz entzuten den musikari buruz ari naiz.

Gaur egungo gazteek musika oso altu entzuten dute eta penagarria iruditzen zait, horrek dakarren kalteagatik. Hainbat ikerketa egin da horren gainean eta entzumena galdu egiten dela frogatuta dago, gainera bistakoa da hori. Hala ere, ni ez naiz inoren gauzetan sartzeko; bakoitza bere

buruaren jabe da, eta ez bakarrik musikaren bolumenaren arloan, arlo guztietan baizik.

Eta euskal talde edo bakarlariekin artean zein duzu gogokoena? Ez dut izenik aipatuko; gainera, ez dut lana kanpotik ikusten, barrutik baizik. Eta barrutik ikusten dudana heinean esan dezaket, gure baliabideak kontuan, hemen ateratzen den produktua ona dela. Eta euskaraz bada, are gehiago.

Zerk kezkatzen zaitu? Bizirik irauteak, nahiz eta hori esanda indibidualista naizela pentsa daitekeen. Orokorrean munduaren oreka ere asko kezkatzen nau. Baina aldi berean badakit ez dagoela guztiz gure esku oreka hori aurkitzea; guk zerbait egin dezakegu horren alde baina azken hitza agintarien esku dago.

Beste kantari batek, Ixiar Orejak hain zuzen ere, euskal musikaren mundua matxista dela esan zuen behin. Iritzi berekoa al zara? Bai, dena den, emakumezkook ere horretan kolaboratu dugula esango nuke. Publikoak berak gizonetzkoen ahotsa nahiago du, eta publikoak da musika egiten duena, neurri handi batean. Horretaz gain, uste dut ez gabela mugatu behar gizonak sortzen dituen ereduak. Geure estilo propioa daukagu eta horixe bultzatu behar dugu.

Zein proiektu daukazu epe laburrera? Disko berri bat grabatzen hasiko naiz urtarrilean, eta momentuz horretan ahaleginduko naiz. Jendaurrean kantatzeko proiektuak ere badituz, eta kontuan izan behar da neurri batean hortik bizi gabela; hala ere, diskoa grabatu ondoren egingo dut behin betiko programa.

Monika Belastegi
Kazetaria

Legezko Gordailua: BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea
Adriano VI. a, 20. 01008 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 18 76 00. Faxa: 18 76 02. / <http://www.ivap.com>

Adriano: Vitoriako matrikuladun kalea

Norbaitek izan behar du lehenengoa. Norbait horrek urratu behar bidea, gainontzekook ibil gaitezen. Hala izan da; hala da eta hala izanen delakoan nago.

Ez dakit onerako ala txarrerako baina, ez du bueltarik.

Euskararen aldeko borroka herriarengan jaio eta behetik gorantz, tipi-tapa hazten da, landareen antzera. Geure agintariak beti guri so, herriak eskatzen duen heinean, haiek hala mugitu.

Berritot diot ez dakidala onerako ala txarrerako den, baina hone-lakoxea da.

Zehaztearren eta harira, zuzen joateko Gasteiz hiriko kaleetako euskal izenez arituko naiz labur-labur. Dagoeneko, hiriko euskaldun nahiz euskaltzaleok izen hauek erabiltzen hasi gara. Nolabait sustraiak erein ditugula esaten ausartuko naiz. Zeren zai daude gure erakundeak? Ez al da ureztatzeko garaia?

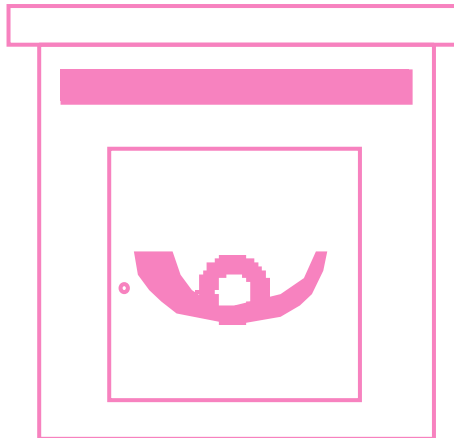
Lehen urratsa, nork eta IVAPEk berak eman behar du. Zer dela-eta erabiltzen da HAEEn inprimaki guztietan egoitzako helbidea adierazteko honako era hau: Adriano VI?

Bietariko bat: Adriano VI.a edota Adriano VI.aren kalea, baina inolaz ere ez Adriano VI, hots, Vitoriako matrikuladuna!

(Erantzuna eskertuko nuke.)

Goraintziak.

Iñigo Kastresana Palacios
Euskaltzaleon Elkarguneko kidea

baita HAEEn helbidea.
Administrazio antolamendua

Proposamen bat egitera natorkizue. Zera da kontua, gure arteko hizketan sarritan jardun arren, baditugula geure-geure diren zenbait gai behar bezala ezagutzen ez ditugunak. Gutxi gorabehera-koarekin konformatzen gara, ez dugu ahalegin handirik egin gai horiek zehatz jakiteko. Esate baterako, nola dago organizatuta Justizia?, zenbat epaitegi eta auzitegi mota daude?, zein da bakoitzaren eginkizuna eta zein beren arteko lotura?, nola daude osatuta?

Administrazioak adar asko ditu eta banaka-banaka guztien berri emateak luze joko luke. Hala ere batzuk aipatuko ditut, bidezkoa delakoan zer eta nolakoak diren argi jakitea. Hona: zer dira batzar nagusi eta aldundiak, Legebiltzarra eta Jaurlaritza, Kongresua eta Senatua?, zein beren eginkizun-ahalmenak?, zein beren arteko harremanak?, e.a.

Administrazioa Euskaraz leku egokia izango du, nire ustez, gai hauek labur, baina argi —grafiko eta guzti— azaldu nahi dituenak.

Kaxildo Alkorta

Administrazioa euskaraz
ERANTZUNA

Lehenengo eta behin, eskerrak eman nahi dizkiogu Iñigori, gure erakundeko inprimaketako akats hori zuzentzeko egin digun abisuagatik. Bere esanari jarraituz, lorazain bihurtu gara, eta beharrezko neurriak hartu ditugu hemendik aurrera gure helbidea Iñigok eskatu duen moduan idazteko. Horren froga dituzue aldizkariaren 18. eta 19. zenbakiak, horietan zuzenduta agertzen

JOXERRA INTERINEZ
BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahaliko du sail honetan bertan.

Jakinarazpenak

Bergarako Udala euskararen erabilera bultzatzeko plangintzan sartu zenetik, arreta berezia eskaini diogu euskarazko idatzien kalitateari, beti azpimarratu izan dugu zuzenak izateaz gain, ulergarriak eta erakargarriak ere izan daitezen saiatu behar dugula.

Eta helburu horixe kontuan hartuta, Bergarako eta Antzuolako udaletako plangintzak koordinatzeko sortutako talde teknikoak bi udaletako idatziak aztertzeari ekin zion. Hainbat eta hainbat idatzitan aurkitu genituen hobetu beharrekoak, batzuetan izenburuak falta ziren, beste batzuetan esaldi luze eta traketsak zeuden, beste batzuetan maila ezberdineko informazioak nahastuta...

Idatzi horietako bat aurkeztuko dizuet hemen, Gobernu Batzordeak hartutako erabaki baten jakinarazpena hain zuzen ere.

JAKINARAZPENA

Alkateak 1995eko ekainaren 29ko Dekretuarekin (ondoren 1996ko urtarrilaren 15eko eta 1996ko uztailaren 12ko Dekretuen bidez aldatutakoarekin) egindako ordezkotza erabiliz, Udaleko Gobernu Batzordeak 1997ko urriaren 6an egin duen bileran, besteak beste, honako erabaki hau hartu duela jakinarazten dizut:

“Maria Iriarte Lete A.ak Altube plaza 44. 5. ezkerreko etxeako leihoak aldatzeko baimen-eskaera aurkeztu du.

Udal-aparejadorearen txostenari jarraituz, eta Obra, Hirigintza eta Ingurugiro batzordeak horrela proposatuta, Batzordea osatzen duten 6 batzarkideetatik bertaraturako 4ek, aho batez, eskatutako baimena ematea erabaki dute, ondorengo baldintza hauekin:

a. Aldatzen diren leihoek eraikuntza osoaren diseinua eta ezaugarriak errespetatuko dituzte. .../...

d. Erabakia jakinarazten den unetik kontaktzen hasita bi hilabeteko epean hasi beharko dira obrak. Obrak hasi eta hiru hilabeteko epean amaitu beharko dira, eta obren gehiengo etenaldia 15 eguneko izango da.”

Jakinarazten zaizun eta Administrazio-bidez behin-betikoa den erabakia edo ebatzen honen aurka ADMINISTRAZIOAREKIKO AUZI-ERREKURTSOA jar dezakezu Euskal Herriko Autonomia-Elkarteko Zuzentza Auzitegi Gorenaren Administrazioarekiko Auzitarako Salaren aurrean, bi hilabeteko epearen barruan, jakinarazpen hau jasotzen duzunetik hasita. Guzti hau Herri Administrazioen Lege Jaurbideari eta Guztientzako Administrazio-Jardunbideari buruzko azaroaren 26ko 30/1992 Legearen 109.c atalean xedatutakoaren arabera, Administrazioarekiko Auzitarako Legemendeari buruzko 1.956.eko abenduaren 27ko Legearen 58 atalarekin eta Kode Zibilaren 5 atalarekin bat etorritik.

Guzti hau, egoki deritza bestelako edozein errekurtsio jarri ahal izatearen kalterik gabe.

Jakinarazpen honen bidez beste hau ere adierazten dizugu: aipatutako azaroaren 26ko 30/1992 Legearen 110.3 atalean xedatutakoaren arabera, Administrazioarekiko Auzi-Errekurtsioa jartzekotan, aldez aurretik eta DERRIGORREZ, erabaki edo ebatzen hau eman duen Organoari jakinarazi behar zaiola.

Bergara, 1997ko urriaren 15a
IDAZKARIAK

Maria Iriarte Lete andrea
Altube plaza 44, 5. ezk.
20570 BERGARA

Hainbat eragozpen ikusi genizkion idatzi horri:

- **Sarrerako esaldia.** Oso esaldi luzea da eta, gainera, lehen hiru lerroek ez diote ezer esaten eskaera egin duen herritarrari, bigarren mailako informazioa dela uste dugu.

- **Erabaki** moduan aurkeztutakoa kakotxen (“...”) artean doa; baina, gure ustez, erabakia bera da garbi bereiztu beharrekoa, eta aurreko azalpenak, hor ere, bigarren mailakoak dira.

- **Erabakiaren aurkako bideak** adierazten dira ondorengo hiru lerroaldeetan. Dena den, herritarrak arreta handiz irakurri behar ditu, eman litzakeen urratsak ondo ulertzeko.

Hori guztia antzeman ondoren, J. Lozanok aldizkari honetako 17. zenbakiko 6. orrialdean zioen bezala, idatzi horrekin jolasean egin eta hainbat proposamen prestatu ditugu. Horietako bat, hauxe:

Maria Iriarte Lete andrea
Altube plaza 44, 5. ezk.
20570 BERGARA

Gobernu Batzordearen jakinarazpena

Honen bidez jakinarazten dizut Gobernu Batzordeak, 1997ko urriaren 6ko bileran, ondorengo erabakia hartu zuela, Alkateak Dekretu¹ bidez utzitako eskumenak erabiliz.

“Maria Iriarte Lete andreak Altube plaza 44, 5. ezk.eko etxean leihoak aldatzeko baimena eskatu du.

Eskaera ikusita, udal-aparejadoreak bere txostena egin ondoren, Obrak, Hirigintza eta Ingurugiro batzorde informatzaileak aldeko proposamena egin du.

ERABAKIA

Aurreko guztia kontuan hartuta, batzordea osatzen duten 6 kideetatik bileran dauden 4ek baimena ematea erabaki² dute aho batez, ondorengo baldintza hauekin:

1. Leiho berriek eraikin osoaren diseinua eta ezaugarriak izan beharko dituzte. .../...

4. Obrak hasteko epea bi hilabetekoa da, erabakiaren jakinarazpena jasotzen den egunetik kontatuta. Amaitzeko epea, berri, hiru hilabetekoa, obrak hasten diren egunetik aurrera. Azkenik, obrek 15 eguneko etenaldia izan dezakete, gehienez”.

Bergara, 1997ko urriaren 15a
IDAZKARIAK

¹ 1995eko ekainaren 29ko Dekretua; geroztik, 1996ko urtarrilaren 15eko eta 1996ko uztailaren 12ko dekretuen bidez aldatutakoa.

² Erabakiaren aurkako bideak

ZER: administrazio bidean behin-betikoa den erabaki honen aurka Administrazioarekiko auzi errekurtsioa jar dezakezu. Dena den, Administrazioarekiko auzi errekurtsioa jartzekotan, aurretik, erabaki hau hartu duen organoari jakinarazi beharko diozu, derrigorrez. Bestalde, errekurtsio horrez gain, beste edozein ere jar dezakezu

NON: Euskal Herriko Autonomi Elkarteko Justiziako Auzitegi Gorenaren Administrazioarekiko Auzitarako Salan.

EPEA: bi hilabeteko epea duzu, jakinarazpen hau jasotzen duzun egunetik hasita.

LEGE-OINARRIA: Herri Administrazioen Lege Jaurbideari eta Guztientzako Administrazio Jardunbideari buruzko azaroaren 26ko 30/1992 Legearen 109.c atala eta 110.3 atalak, Administrazioarekiko Auzitarako Jurisdikzioari buruzko 1956ko abenduaren 27ko Legearen 58. atala eta Kode Zibilaren 5. atala.

Maripi Laskurain

Galiziera Galiziako Toki-administrazioaren Legean: zenbait ohar

Galiziako Toki-administrazioaren Legea aldarrikatu berria da (uztailaren 22ko 5/1997 Legea, DOG 1997-08-05).

Lege horrek izaera arau-emailea dauka, eta indarrean dauden Estatuko arau batzuek, maila desberdinetakoez, jasotzen dutena errepikatzen du; hala ere, sistematizatzeko nahia eta "toki-kode" bat sortzeko borondatea agertzen duela azpimarra daiteke, edukiak berriak ez izan arren.

Horri dagokionean eta Lehen Idazpuruak jasotzen dituen xedapen orokorren artean artikulua bat dago, zazpigarrena, Galiziako toki-erakundeetan zein hizkuntza erabili behar den arautzen duena.

Xedapen horren edukia honakoa da:

- Galiziako toki-administrazioaren hizkuntza galiziera dela baieztatu edo onartzen du.
- Galiziako "toki-administrazioaren izenean idatziz egiten diren ekintza publiko edo administratibo guztiak" galizieraz egiteko agindua ematen du. Hori zehazteko, zenbait dokumenturen zerrenda ematen da: proposamenak egiteko dokumentuak, zerbait idatziz jasotzeko dokumentuak, zerbaiten berri emateko edo jakinarazteko dokumentuak...
- Toki-administrazioko dokumentu publiko aipatuei dagokienez, beste hizkuntza ofiziala "ere" (gaztelania) erabil daitekeela onartzen du.
- Galiziako gobernuari agindu bat ematen dio, toki-administrazioan bertako hizkuntza sartzeko ahalegina egin dezan, bereziki erakunde horietako langileei prestakuntza emanez.

Komentatzen ari garen artikuluan jasotako arauen ondorioz, aurreko arauetatik datozen elementu batzuk sartu dira sistematikoki Galiziako "toki-erregimenari buruzko" lehen legean:

1. Lehenengo eta behin, ekainaren 15eko 3/1983 Legea, Galiziako hizkuntzaren normalizazioari buruzkoa. Arau hori, oro har, "Galiziako botere publiko" guztiei zuzenduta dago (esaldi hori Galiziako Autonomia Estatutuaren 5.3. artikuluan ere jasota dago), eta toki-administrazioari buruzko aipamen zehatz batzuk jasotzen ditu (4.1, 6.4, 11.2, 25. artikuluetan). Jatorrizko toponimia, bertako hizkuntza eta abarrei buruzko klausulak hor sartu ziren.

2. Ekainaren 21eko 5/1988 Legea onartu zen Galizian, toki-erakundeek galiziera hizkuntza ofizialtzat erabiltzeari buruzkoa. Hasieran, 2568/1986 Errege Dekretuaren 86. artikulua izan zitzakeen ondorio kaltegarriak indarrrik gabe uzteko proposamena izan zen. Izan ere, Toki-erakundeen antolaketa, funtzionamendu eta erregimen juridikoari buruzko Errege Dekretuak (1984-12-22ko BOE), lehen eta jatorrizko bertsioan, toki-administrazioaren dokumentu guztiak gaztelaniaz idaztera derrigortzen zuen.

Antolaketa eta funtzionamenduari buruzko araudiaren 86. artikulua zekarren atzerapena ikusita, eta toki-erakunde askotan galizieraren erabilerak egiten zituen aurrerapenak urriak zirela ikusita, lege horren testua, "erreakzioz" sortu den araua den heinean, zehatza da eta baldintzatuta dago: toki-dokumentu batzuk

gutxienez galizieraz idaztera derrigortzen du, eta toki-administrazioko langileentzako hizkuntza-prestakuntzako programa bat gauzatzeko agintzen dio Xuntari.

Hasieran aipatu dugun legearen 7. artikulua zatirik gehienak "erreakzioz" egindako lege labur eta zehatz horren testua jasotzen du, ia aldaketa barik. Beraz, ez dauka teknizismoz betetako dokumentua izateko asmorik, baina, egoera desatsegin eta nekagarri hartan, aurrerantz egiteko bultzada handia izan zen. Galiziako toki-administrazioari buruzko lege orokorrean sartzeak baliagarria dela erakusten du, bai eta eraginkortasun osoa lortzeko oraindik falta dena ere. Artikulu horrezaz gain, 50.b artikuluan jasotzen da, modu inplizituan bada ere, udalerrien izenak jarri behar direnean jatorrizko toponimo galiziarra errespetatzeko irizpidea.

Legearen IV. atalburua, toki-erakundeetako langileei buruzkoak, gaikuntza nazionalako funtzionarioek zein karrerako gainerako funtzionarioek galiziera jakitearen beharra arautzen du.

Gaikuntza nazionalako funtzionarioei dagokienez, galiziera jakitea meritutzat hartzeko aukera ematen du 240. artikuluan bigarren idatz-zatiak; hirugarren idatz-zatiak ezartzen duenez, berriz, toki-korporazioek eta Galiziako Xuntak lehiaketen oinarrietan zehaztu beharko dute galizieraren jakintza-maila nahikoa frogatzeko sistema neurtua, hau da, langilea bere lanpostuaren funtzioak galizieraz betetzeko gai dela frogatzeko irizpideak. Galiziera jakitea bermatu egin behar dela ezartzen da, baina oraindik ez da arautu ez mailarik ez egiaztatze-prozedurarik. Atal hori, beraz, oso lausoa da, ez baititu frogatze-modu horiek zehazten (galizierako ikastaroak burutu eta gainditu izanaren egiaztagiria, ezagutza-froga bat...? Eta, gainera, zein izan behar da maila nahiko hori? Eta, lortzen ez bada, zer gertatuko da?).

"Karrerako gainerako funtzionarioei" dagokienez, 245. artikuluan seigarren idatz-zatiak jasotzen duenez, toki-administrazioko lanpostuak betetzeko egingo diren hautaketa-prozeduran hautagaiek galizieraz dakitela egiaztatu beharko dute. Agindu hori jasota zegoen autonomia-administrazioko funtzionarioentzat uztailearen 24ko 8/1992 Legean. Hain zuzen ere, lege horrek funtzio publiko galiziarri buruzko maiatzaren 26ko 4/1988 Legea aldatzen zuen, zeinaren 33. artikulua galizieraren ezagutza kontuan hartuko zela besterik ez baitzuen ezartzen.

Bukatzeko, esan beharra dago Galiziako hiritarrek hizkuntza aukeratzeko eskubidea daukatela ezartzen dela lege-testu horretan. Hain zuzen ere, 252.d artikulua ezartzen du hiritarrek Galiziako Autonomia Erkidegoko toki-korporazioekin dauzkaten harremanetan galiziera erabiltzeko eskubidea daukatela. Azaroaren 26ko 30/1992 Legeak, Herri-Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Jardunbide Komunari buruzkoak, 35.d artikuluan ezartzen duena ere jasotzen du testu horrek.

Marta Souto, Xesús Costas
Vigoko Udaleko teknikariak

Galiziako udal-
-administrazioan
galizieraz egin behar
dira agiriak eta abar;
baina gaztelaniaz ere
egin daitezke

Itzulpenera zigortuak, betiko,... gutxienez

Garai bateko eta toki jakin batzuetako epaiekak irudietan bildurik ematen dizkiguten filmeetan, zuriak agertzen direnean, aretoan egoten dira; beltzak, aldiz, goitxo batean, aspaldiko gure zinetak sarrera merkekoen bazterrean edo. Halakoak ikusten ditudan bakoitzean, epaitegi-auzitegietan gaztelaraz ari diren katalan hiztunak datozkit gogora, eskubide guztiakin aretoan egon ahal izateko, aurpegia zuriz margotu duen beltzaren antzeko iruditzen zaizkit –mingaina gaztelaraz apainduak–. Konstituzio Auzitegiko lehenengo salako bigarren sailaren 1997ko urriaren leko probidentziak ezarrirako zigorraren arabera, edo gaztelaraz hitzegin behar dugu epaitegi-auzitegietan, edo itzulpeneko kabinen enbarazua jasan. “Zer nahi duzue, bada, espainolez jakin arren zuen hizkuntzan hitzegiten tematzen bazarete?” esan diezagukete. Benetan ere, Katalunian, azken urteotan, kolonialismo zaharkitu mikatz baten oihartzunak gogorarazten dizkiguten kontuak entzuten ari gara: epaitegiko aitorpenak katalanez adierazi direlako, epaileak ez dituela kontuan hartu; salaketak ezin direla katalanez aurkeztu; katalanez egindako aitorpenak gaztelarara transkribatuta sinatu behar izan direla; katalanez hitzegiteko beldurra, epailea edo auzitegia norberaren kontra jar ez dadin; gaztelaraz aritzeko eskabideak, nahiz eta katalanez hitz egingo zela esan aurrez; eta horrelakoak. Behin abokatu batek onartu zidan, berak epaieketa bat irabazi zuela, besterik gabe, beste aldekoek katalanez hitzegin zutelako.

Itzulpena ezartzea, hizkuntza gutxituen kaltetan

Itzulpeneko kabinak baliagarriak dira, zinez, atzerritarrak aurkezten diren epaieketan, eta baliagarriak izan beharko lirarteke, bereziki, gure hizkuntz eremutik kanpoko epaitegi-auzitegietan gure hizkuntzan mintzatzeko eskubideaz baliatu nahi dugunean. Baina kabina horiek, gure kasuan gertatzen den moduan, Justizi Administrazioako langileen eskubidea bermatzeko direnean, hain zuzen autonomia erkidegoko berezko hizkuntza ez jakiteko, zerbitzari publikoen pribilegioa betiraunean luzatzeko erabiltzen da teknologia berri hori, gure iritziz. Konstituzio Auzitegiari errekursoak jarri dizkioten abokatuen aburuz, itzulpena ezartzeak, eta epaileek herriko hizkuntza ez jakiteak, batetik, prozedura penaletan beharrezkoak diren ahozkotasan-printzipioa eta bertatik bertarako printzipioa erasotzen dituzte, bestetik, epaileen eta auzitegien benetako babesa izateko eskubidea (EK. 24.1. art.),

hurren, defentsa-eskubidea eta berme osoz egindako prozesua izateko eskubidea (EK. 24.2. art.), eta nola ez, euskararen ofizialtasuna eta berezkotasuna. Baina Estatu ahalguztidunaren aurrean alperrikoak dira arrazoi guztiak ere. Ez du ezertarako balio, adibide moduan, gaztelarrik jakin gabe Burgosen aritu nahiko lukeen epailearen kasuak, pentsa ezina delako. Bateko eta besteko kasuak parean jarri arren, gaztelera eta euskara bereizi egiten dira, Estatuaren indarra baitago haren alde, dirudienez.

Funtzionarioak, elebidun; epaileak, elebakar

Generalitateko funtzionarioei dagokienez, Konstituzio Auzitegiak 1991n esan zuena gogora ekartzan badugu, funtzionarioak katalanez jakin badakiela egiaztatuta betetzen da Konstituzioan eskatutako gaitasuna. *Sensu contrario*, auzitegi horren esanetan, antza, katalanez ez dakien funtzionarioak ez du osatzen funtzio publikoa betetzeko gaitasuna bermatzeko betebeharrerako bat. Estatuako legeek behingoz, ia ondo erabakitako kasu bat jartzearen, “nazio osorako” gaitutako tokian tokiko funtzionarioei, gaztelaraz gain, tokian tokiko hizkuntza jakin beharra eskatzeko aukera uzten dute. Hizkuntz aniztasunean Espainiaren pareko egoerak dauzkaten estatuak izanik, Suitzan, Belgikan, Kanadan,... ez da ulertzen nola izan daitekeen epaileak bere destino-lekuko hizkuntza edo hizkuntzak ez jakitea. Hizkuntza gutxituek orokorrean Espainian baino babes gutxiago jasotzen duten beste leku batzuetan ere, hizkuntza gutxituan aritzeko gai izan behar dira epaileak, eta beren egitekoak hizkuntza horretan bete behar dituzte (Italian alemanieraz hitzegiten dutenen kasuan, eta Finlandian, suedieraz). Toki gutxitan onartu izan da, gutxiengokoei tratatu zuzena emateko, lehenengo eta behin, justiziak (justizia-administrazioak alegia) gutxiengoaren hizkuntza ulertu eta erabili behar duela. Baina ezin daiteke ulertu, aditzez ez dagoelako, nola, funtzionarioak elebidunak izan behar direla onartu eta gero, nola, diot, Konstituzio Auzitegiko eta Auzitegi Goreneko magistratuek ez duten beharizan berbera onartzen justizia ezarri behar dutenen kasurako.

Justiziak tokian
tokiko hizkuntza
ulertu eta erabili
behar du

Joan Ramon Solé i Durany
Legelari eta hizkuntzalaria

Mundua on line

Bilatzaileak

Sareak izan duen hazkunde geldiezin eta esponenziala dela eta, Interneten edozein gairi buruzko informazioa aurki daiteke. Hau da bere erakargarritasunaren arrazoietariko bat: sarea entziklopedia infinito bihurtu da, giza jakinduria guztia baltzen duena.

Baina idilikotasun hori nolabait ilunduta dago arrazoi ximple batengatik: desordena. Informazio itzel hori ez dago sailkatuta; ez dago aurkibide orokorrik. Eta une jakin batean zer edo zer aurkitu nahi izatea arazo larri bilaka daiteke. Imagina ezazu 20 liburukitako entziklopedia eduki beharrean, 30.000 bolumen daukazazula zure aurrean, eta edukiak inolako ordenik gabe idatzita daudela. Eta imajinatu orain kaos horretan XVIII. mendeko laponiarren bizimoduari buruzko testuak topatu nahi dituzula. Are okerrago, ez dakizu informazio hori hor dagoen ala ez, eta baldin badago, ez dakizu ezta zein hizkuntzatan egon daitekeen ere. Erronka polita, ezta?

Bada, gaur egun 100.000.000 web-orrialde omen daude WWWean, kopuru hori orduz ordu gehiagotzen ari da, eta horretaz aparte informazioa ere FTP zerbitzarietan dago, Newsgroup taldeetan, eta abar.

Informazio-ozeano hauetan ez itozteko, internautek bilatzaileak erabiltzen dituzte. Tresna hauek bilaketa-lanetan espezializatu diren ordenadoreak dira, eta sarean bertan daude edonork erabiltzeko prest, debalde. Ehundaka eta ehundaka daude, baina zenbaitzuk beren eraginkortasunarengatik nabarmendu dira.

Bi motatako bilatzaileak daude: *aurkibideak* eta *bilaketa-motorrak*. Aurkibideetan informazioa gaiaren arabera dago sailkatuta, eta bilaketa-motorretan hitzak dira datu-baseetan gordeta daudenak. Azken hauek horretarako errobotak erabiltzen dituzte, etengabe sarea arakatzen ari direlarik hitzak irakurriz.

Hona hemen bilatzaileak erabilienak:

Aurkibideak

www.yahoo.com
www.webcrawler.com
www.excite.com
www.mckinley.com
a2z.lycos.com
www.ole.es
www.biwe.es
donde.uji.es
www.ozu.es
www.ozu.com
www.elcano.com

Bilaketa-motorrak

www.altavista.com
www.hotbot.com
www.infoseek.com
www.lycos.com
index.opentext.net
www.sol.es
trovator.combios.es
www.hispavista.com
inspector.telepolis.es

Luis Elizondo
luis-elizondo@ivap.es

E npresak euskalduntzeko egitasmoa Bizkaian

Bizkaiko Diputazioako Lan eta Ekonomia Sustapen Sailak argitaratu berri ditu *Enpresa euskaldunduz* izeneko liburua eta disketea. Ekimen honen bidez euskararen erabilera bultzatu nahi da enpresa ertain eta txikietan, eta, horretarako, hainbat lantokitan banatuko da materiala. Liburuak bost atal ditu: gutunak idazteko ereduak eta ariketak biltzen dira lehenengoan; bigarrean, enpresaren barne antolaketari buruzko kontuak; enpresetan erabiltzen diren agiri ereduak, hirugarrenean; laugarrenean, enpresaren administrazio arloari dagozkion idazkiak; eta azkenengoan, 3.000 hitz eta esamoldetako hiztegia.

A bokatu euskaldunek sindikatu berria sortu dute

Euskara Justizia Administrazioan bultzatzeko asmoz jaio da Abokatu Euskaldunen Sindikatua. Sindikatu honek Euskal Herri osoa hartuko du bere baitan, nahiz eta egungo banaketa administratiboa gainditu ahal izateko bide korapilatsua egin beharko den. Elkarte berri honen helburuen artean ondorengo biak dira aipagarri: euskarak Justizia Administrazioan pairatzen duen egoera larria hobetzea, eta euskaldunak animatzea justiziaren esparruan euskara erabiltzera.

G ipuzkoan euskara txapeldun eskola-kiroletan

Gipuzkoako Diputazioaren enkaruz Siadecok egindako inkestaren arabera, eskolako umeen kirol-jardueran euskara da nagusi. Jasotako datuek erakusten dutenez, kirol-taldeen artean % 66ak euskara erabiltzen du. Hala ere, zenbait hutsune ere antzeman dira, eta horiek zuzentzeko asmotan, foru-agintariek monitorea prestatzeko ekintzak bultzatuko dituzte; hain zuzen ere, monitorea horiek euskarazko prestakuntza izan dezaten, eta, horren ondorioz, euren euskara-mailak gora egin dezaten.

E uskara ordenadorez ikasi, Bai, noski

Didaktiker S.A. enpresak aurkeztu berri du euskara ikasteko CD-rom bat. Eskaintzen den materiala oinarriko mailari dago, eta, gutxi gorabehera, 25-30 ikastordu hartzen ditu. Metodo berri honekin ikasteko ez da zertan aditua izan informatikan, oso erabilterraza baita. CD-roma bere kasa ikasi nahi dutenentzat prestatuta dago, eta bide ematen du ulermena, entzumena, irakurmena eta idazmena lantzeko, ariketa, adibide, laburpen eta abarren laguntzaz. Ikasitakoa ebaluatzeko tresna ere eskaintzen du, eta baita hiztegi bat ere. Azkenik esan, Windows-erako eginda dagoela, eta beraz, ez duela balio Macintosh-arekin erabiltzeko.

Neskato bat administrazioan

Udazkeneko goiz lainotsu eta euritsu bat zen, euria txirri-txirri egiten duen eta inoiz ez duela atertuko diruditen horietakoa. Hiriko trafikoaren ohizko zaratari, neumatikoelek kaleetako ura alboratzean ateratzen zutena gehitu behar zitzaion. Zarata hau ez da, ordea, bat-bateko balaztatze eta bozina bezalako; atsegina da, halako egunei berezko ezaugarria ematen diona, lasaigarria ere izan daitekeena, autoreen batek putzu zikinen bat zapaldu eta zipriztinek harrapatzen ez gaituzten bitartean. Espaloian aurrera zihoan zazpi bat urteko neskatoak lurrera begira zihoalako ekidin ahal izan zuen zipriztin haietako bat. Ez zen konturatu nola auto gorria azkar igaro zitzaion ondotik, baina zipriztina garaiz ikusteak praka luzeak ongi bustizetik salbatu zuen. Zer esango ziokeen amak bestela?

Neskatoa espaloian gelditu zen autoak jaurtitako ur zikinari begira. Azken hau espaloian behera irristatu zen, harlosa karratuen erliebeen artean, berriro kalera itzultzeko. Ez zen, baina, putzura itzuli: espaloian ertzeko isurbidean zihoan urarekin nahastu eta betiko ezkutatu zen. Ura mugimenduan ikusteak neskatoari zerbait gogorarazi balio bezala, burua altxa eta ingurura begiratu zuen. Hiriaren erdigunean dena eraikina zen eta letra handiak ongien irakurri ahal izan zituenak ziren, ikastolan hitzak irakurtzen hasita baitzeuden. Honela jartzen zuen: ARABAKO FORU OGASUNA-JENDEARENTZAKO SARRERA. Lehen zatia ez zuen ulertu, baina bigarrena bai. Huraxe zen berak nahi zuena, inondik ere.

Kristalezko ate handia zuen atarira hurbiltzean, atea berez zabaldu zen eta neskatoak aurrera egin zuen. Barruan argi guztiak piztuta zeuden, goiza izan arren ilun baitzegoen eta jendea batera eta bestera zebilen, telefono hurbil eta urrunen txirrinak entzuten zirela. Neskak ezker aldera jo zuen, inoiz lehenago leku hartan ez izan arren ongi ezagutuko bailuen, edo bila zebilena jadanik aurkitu balu bezala. Plastikozko zira urdina jantzita zeraman eta oinetan katiuskak, hauek ere urdinak, uretatik libratu berri ziren praken kolore berekoak. Halako batean txoko bateko mahaian lanean zebilen emakume batek, betaurrekoak kendu eta neskatoari dei egin zion:

—Aizu! Nora zoaz polit hori?

Neskatoa gelditu egin zen emakumeari begira. Ahoa pixka bat zabaldu zuen, zerbait esan ala ez pentsatzen ari denaren antzera. Azkenean ez hitz egitea erabaki zuen, nonbait, ez baitzuen deus esan. Jaka karratudun eta belaunetarainoko gonaz jantzitako emakume ilekizkurra neskatoagana hurbildu zen bere mahaia utzita eta beste galdera bat egin zion:

—Bakarrik al zaude? Ez dago amatxo zurekin?

Neskak ez zuen erantzun. Emakumeari aurpegira pixka batean begiratu ondoren, ezker eta eskuin aldeetara so egin zuen.

Gero, itxuraz, sudurrean azkura sentitu zuen, esku-ahurraz sudurtzua igurtzi baitzuen. Inguruko jendeak bere zereginetan jarraitzen zuten emakumeari eta neskari kasu handirik egin gabe. Emakumeak ate ondoko segurtasuneko atezainari hots egin zion. Berau ere emakumezkoa zen eta berehala hurbildu zen dei egin zionarengana. Gaztea zen eta arropa grisez jantzita zegoen. Jakaz jantzitako emakumeak berehala jarri zuen jakinaren gainean:

— Neskato hau galdu egin da. Bere ama ez dago hemen. Zerbait egin beharko dugu. Ertzainei deitu edo...

Atezainak belaunetan jarri zituen eskuak eta emakumeari “Bai, bakarrik sartzen ikusi dut” esan ondoren, neskari irri egin zion.

—Nola duzu izena, polit horrek? Non dago amatxo? Non bizi zara?

Zenbat eta galdera gehiago egin, orduan eta nahasiago sentitzen zen neskatoa. Hasieran hitz egingo ala ez zalantzan bazegoen ere, orain batere zalantzarik ez zuen ez zuela ezer esango, gehienbat galdera baten erantzuna pentsatzen zuenerako beste bi edo hiru eginak zizkiotelako. Orain ez zekien zer egin, lehengo bidean jarraitu ala kalera irten berriz.

Atezainak gerritik zintzilik zeraman irratia hartu eta aldi batez hitz egin zuen norbaitekin, lehen emakumeak tarteka hari eta tarteka neskatoari begiratzen ziela. Neskak ikusi ahal izan zuen bezala, neskatoari begiratzen irribarre egiten zuen, baina atezainari begiratzean kezkatua zirudien. Atezainak berriro zintzilikatu zuen irratia gerritik. Emakumea bere mahaira joan eta berehala itzuli zen neskarentzako goxoki batekin. Neskak hartu eta eskuan gorde zuen irribarre batez eskertuz. Handik minutu erdi batera beste emakume bat iritsi zen bereiengana. Neskatoa pixka bat larritu zen bere burua hiru emakume haiek inguratutik ikustean. Emakume etorri berriak honela esan zion:

—Kaixo, polita. Zure izena esango didazu, ezta? Lehen zu bezalako neska-mutikoekin lan egiten nuen. Ez diguzu esan behar non bizi zaren?

Neskak honela esan zien apal-apal eta burumakur, hain apal esan ere, hiru emakumeek dexente makurtu behar izan zuten:

—Komunera noa. Amatxokin izan nintzen hemen eta baatik nun dagon. Pixa ein behar dut.

Neskato hau galdu egin da. Bere ama ez dago hemen. Zerbait egin beharko dugu

Aitor Arana
Idazlea

Robert Senellek:

“Lurralde berean elkarrekin bi kultura daudenean, lurrez handiena denak eta biztanle gehien duenak, horietan errek ‘irensten’ du bestea”

Robert Senellek laurogei urte ditu, baina oraindik ere burua argi. Gaur egun Belgikako Estatu Kontseiluko kidea da; eta horretaz gain, kurrikulum luze bezain aberatseko gizona dugu: zuzenbidean doktorea, notarioa, epailea, Estatu Kontseiluko auditorea, lehen ministroaren kabineteko burua, zuzenbide fakultateko dekanoa, Ganteko Unibertsitateko zuzenbide fakultateko konstituzio-zuzenbideko katedrako titularra... Gainera, ehundik gora lan eta ikerketen egile dugu. Bere ikerketen gai nagusia federalismoa eta hizkuntzak estatu plurinazionalak izan da. Eta horrekin lotuta, berak beti defendatu duen tesia: lurralde bakoitzean hizkuntza bakarra, nahiz eta gero lurralde horiek estatu bat osatu.

Azalduko al diguzu zertan den Belgikako egoera linguistikoa eta soziolinguistikoa? Noiz eta nola zehazten duzu Flandesera eta Waloiararen arteko muga linguistikoa?

Belgikako Parlamentuak oinarrizko hizkuntza-legeak 1932. urtean onartu zituen lehen aldiz. Aurretik, 1830. eta 1932. urteen artean, Belgikak bere bilakaera linguistikoa izan zuen: hasieran, frantsesa zen onartutako hizkuntza bakarra; baina, azkenean, lege onartu ziren Belgikan flandestar eta waloiar arteko hizkuntza eta kultura desberdintasunak.

Oinarrizko hizkuntza-legeak onartu zirenetik, hots, 1932. urtetik aurrera, norberak bere hizkuntza erabil dezake, lurraldearen arabera: nederlandarren aldean, hau da, Flandesen, nederlandera; frantsesa erabiltzen den aldean, Walonian, frantsesa. Bruselak elebiduna izaten jarraitu zuen, nahiz eta nederlandarren aldean egon. Hizkuntzen arteko muga zehatzak ez zeuden inon zehaztuta; baina, izatez, 1932ko hizkuntza-legeen eraginez, estatua lurralde linguistikotan banatuta zegoen. Belgikako prozesu konstituziogile horren bigarren zatia 1962ko azaroaren 8ko legea izan da. Bertan, hizkuntzen arteko mugak finkatu ziren behin betiko; baina, horretarako, lurralde eta komuna batzuen mugak egokitu behar izan zituen.

Era berean, 1962 eta 1963ko lege-multzorik horretan bertan estatua lau lurraldetan zatitu zuten hizkuntzaren arabera: hiru lurralde elebakar —nederlandera erabiltzen duena, frantsesa erabiltzen duena eta alemaniera erabiltzen duena— eta lurralde elebidun

bat, hau da, hiriburua eta bere inguruko gunea. Lurralde elebarkarretan, printzipioz behintzat, ekintza publiko guztiak bertako hizkuntzan baino ez dira egingo. Beraz, nederlandera eta frantsesa leku bakar batean izango dira biak erabateko berdintasunean, hots, Brusela hiriburuan. Izan ere, Belgikako erresuma federal osoan hortxe da frantsesa zein nederlandera erabiltzea baimenduta dagoen leku bakarra.

Belgika lau lurralde linguistikotan banatzeko erabaki hori, berriz ere, 1970. urteko Konstituzioan jaso zen 4. artikuluan. Beraz, lau lurraldeen artean finkatuta dauden mugak aldatu nahi izanez gero, gehiengo berezia eskatzen duen lege federala hartu behar da kontuan.

Belgikako estatuaren egituraren zein garrantzi duten ikusita, komeni da lau lurralde linguistikohorietan deskribatzea:

- Nederlandera erabiltzen den lurraldearen barruan Flandeseko bost probintziak sartzen dira: Anvers, Flandeseko Brabant, mendebaldeko Flandes, ekialdeko Flandes eta Limbourg.

- Frantsesa erabiltzen den lurraldearen barruan, berriz, Waloniako bost probintziak sartzen dira: Waloniako Brabant, Hainaut, Luxembourg, Namur eta Liège (alemaniera erabiltzen duten guneak izan ezik).

- Alemaniera erabiltzen duen lurraldeak 9 komuna ditu, Liègeko probintzian.

- Azkenik, lurralde elebiduna, Brusela hiriburua, 19 komunatan

Erabateko

elebarkartasuna,
horixe da nire
ustez Katalunia,
Galizia eta Euskal
Herrian denboraz
egon daitekeen
irtenbide bakarra

banatuta eta hiriburuko distritoan daudela. Brusela da Belgikako hiriburua eta bertan dago Gobernu Federala (ikus Konstituzioko 194. artikulua).

Uste duzu Lurraldeen Printzipioa tresna bakarra dela hizkuntza baten normalizazioa rako prozesuan? Zer deritzezu hizkuntza baten hizkuntz-eskubideei?
Estatu federal eleaniztuna osatzen duten lurraldeak elebakarrak dira oro har. Arau bat dago, beti oso kontuan hartu behar dena: lurralde berean elkarrekin bi kultura daudenean, geografian dagokionez, lurrez handiena denak eta, hizkuntzari dagokionez, biztanle-kopururik handiena duenak, horrexek "irentsi" eta, azkenean, deuseztatuko du bestea. Berez, iruzurra da elebitasunaz hitz egitea kultura eta hizkuntza berezkoak dituen lurralde batean.

Ba al dago gatazkarik Flandesera eta Waloieraren artean ala benetako bake linguistikoa duzue Belgikan? Zer diozu Brusela eta bere inguruko 19 komunei buruz? Babesten al ditu marko juridikoak belgikar guztien hizkuntz-eskubideak?
Belgika hizkuntzen arabera lurralde linguistikoetan bananduta dagoela eta, gaur egun ez da inongo eztabaidarik horretaz. Flandesen nederlanderara da hizkuntza ofizial bakarra, eta egintza ofizial guztietan erabili behar da; Walonian frantsesarekin gauza bera gertatzen da; alemaniera erabiltzen duen lurraldean, legeak ez du besterik erabiltzerik onartzen. Belgikako zati elebidun bakarra hiriburua den Brusela da eta Brusela ere hor sartzen da. Oraindik ere, hiriburua inguruko lurraldeetan istiluak sortzen dira batzuetan; izan ere, Flandeseko lurra da, baina frantsesa erabiltzen duten biztanle berri asko daude. Oro har, hizkuntzari dagokionez, belgikarren eskubideak modu zuzenean babesturik daude.

Emaiguzu zeure iritzia Katalunia, Galizia eta Euskadiko hizkuntz plangintzei buruz.
Erabateko elebakartasuna, horixe da nire ustez Katalunia, Galizia eta Euskal Herrian denboraz egon daitekeen irtenbide bakarra, bakoitzak berezko kultura eta hizkuntza dituela. Seguru nago horretaz.

Orain arte zeozer esan dugu hizkuntzen erabileraz administrazio publikoetan. Zertan da, zure ustez, gai horri buruzko marko juridikoa eta zer ikas dezakegu Belgikako esperientziatik?

Lurraldean lurraldeko hizkuntza erabili behar da administrazioetan. Euskal Herrian, esaterako, euskara.

Posible al da benetako bake linguistikoa? Zer egin daiteke lurralde berean dauden hizkuntzek (bi edo hiru) elkarri begirunea izan diezaioeten?

Elebitasuna edo eleaniztasuna bultzatzea ez da irtenbidea. Hondamendi politikoa eta kulturala baino ez du ekarriko horrek.

Etorikizunari begira, eta orain arte esandakoa laburbilduz, zein mezu bidaliko zenieke Euskal Administrazioari?

Euskal Autonomia Erkidegoko funtzionarioek

euskara baino ez lukete erabili behar jendearekiko harreman eta zeregin guztietan.

Europako Batasuna bertan dugula eta, uste duzu hizkuntza guztiek trataera berdina izan behar dutela ala orain bezala batzuk nagusi izango direla?

Europako lurraldeen kultur nortasuna errespetatzen ez bada, Europako batasunak porrot egingo du ezinbestean.

Belgikako biztanle-kopuruak lurraldez lurralde sailkatuta
(sailkapena 1996ko urtarrilaren 1eko da):

- Federazio osoko biztanleak:	10.143.047
- Nederlanderara erabiltzen dutenak:	5.880.357
- Frantsesa erabiltzen dutenak:	3.314.568
- Alemaniera erabiltzen dutenak (frantsesa erabiltzen duen lurraldearen barruan):	89.483
- Brusela (19 komuna):	948.122

Robert Senell jaunarekin udazkean hitz egin genuen; hain zuzen ere, Santiagon egin ziren Administrazio Publikoetako Hizkuntzaren Erabilerari buruzko Jardunaldietan. Topaketa horiek oparoak eta aberasgarriak izan ziren; horregatik, bertan adostutako ondorioak zuei ekartzea bururatu zaigu, jakinaren gainean egon zaitezten.

Ondorioak

Lehenena.- Hizkuntza koofizialen erabilera lurralde elebidunetan kokatutako herri-administrazio guztietan arautzea komeni da; horrela, helburu hauek lortu ahal izateko:

- Erabilera egokia, orekatua eta planifikatutakoa bultzatu behar da; bai barrurako, bai herritarrekiko harremanetarako.

- Administrazioek zuzeneko zeregina eduki behar dute hizkuntz normalizazioan.

Bigarrena.- Esperientziak konparatuz ikus daitekeenez, eta nahiz eta hizkuntzaren erabilera plangintzetan antolatutako

orduan kontestu bakoitza oso-oso zehatz aztertu behar den, bada helburu bat kasu guztietan bete nahi izaten dena: administrazioari langileei bertako hizkuntza ezagutzeko eskatzea eta, ahal dela, bertako hizkuntza horren aldeko aukera egitea lehenengo.

Hirugarrena.- Hizkuntzaren erabilera toki-administrazioetan arautzeko oinarriko irizpideak eman behar dira, administrazioaren maila horrek garrantzi handiko eginkizuna baitauka, herritarrengandik gertuen dagoena denez.

Laugarrena.- Erabilera arautzearen osagarri, administrazioek hizkera argia, xehea eta ulergarria erabiltzeko ardura hartu behar dute, arauak eta agiri ofizialak sortu behar dituztenerako.

Bosgarrena.- Hiru eskolek -konpromisoa harturik- aurrerantzean ere orain arteko normalizazio-ahaleginetan jarraituko dute, formulario, ereduak agiri eta abar sortu eta zabalduz, aurreko puntuan zehaztutako helburuak betetze aldera. Mintegi hauei jarraipen-bidea emateko konpromisoa ere hartu dute.

Zein hizkuntzatan idazten dugu administrazioan?

Jakin dakigu denok, aspaldikoa baita, 250/1986 Dekretuak euskara zein gaztelania zerbitzu hizkuntza ofizialak izateaz gain, lan hizkuntza izango zirela jasotzen zuela. Gerora ere, 224/1989 Dekretuak zehazten zuen herri administrazio bakoitzak euskararen erabilera normalizatzeko administrazio-atal elebidunak eta kate elebidunak sortu eta finkatuko zituela. Jakin ere badakigu gaur egun 86/1997 Dekretuak aurreko guttia jaso eta zehazten duela.

Bestalde, 1990etik 1996ra funtzionario publikoen euskalduntzea eta ebaluazioa izan dira egitekorik nagusienetakoak normalizazioaren barruan, jakina baita erabili ahal izateko langileak trebatu egin behar direla lehenik. Orain badirudi lan honi ekiteko moduan gaudela eta 2. plangintzaldian erabilera izango dela erronka nagusia.

HAEEn ikusi nahi izan dugu administrazio barruko joera euskaraz idaztearen aldekoa den ala ez, EAEko administrazioetan legeak arautzen duena betetzen den, zenbat idazten den euskaraz, ... Horretarako HAEEn bertan jasotzen ditugun idazkien azterketa egin dugu, beti ere, hizkuntzaren erabilerari dagokionean. Ez dugu lan honekin inolako estrapolaziorik egin nahi izan, geure erakundearen barruan topatu duguna ezagutaraztea izan da gure asmoa, besterik ez.

1997ko abuztu eta iraileko sarrerak begiratu ditugu, 256 guztira. EAEko administrazio orokorreko sail eta erakunde autonomoetatik batetik, eta herri eta foru administrazioetatik jasotakoak, bestetik, hartu dira kontuan.

HAEEn zerbitzuak	euskaraz	erdaraz	elebitan
Zuzendaritza	2	6	2
Zerbitzu Orokorrak	5	25	13
Hautaketa Zerbitzua	20	39	26
Euskalduntze Zerbitzua	54	14	27
Itzulpen Zerbitzu Ofiziala	5	1	2
Prestakuntza Zerbitzua	2	4	4
Azterlan Zerbitzua	2	1	
Guztira	90 %35	90 %35	76 %30

Emaitza orokorreki begiratuta ondorioztatzen den lehenengo datua da 10/1982 Legeko 8.2. atalak agindutakoa, adierazpenek bi hizkuntzetan egon behar dutela alegia, ez dela erabat betetzen, jasotako idazkien herena erdara hutsean dago eta (%35). Hala ere, gure ustez emaitzak ez dira ezkorrak, beste bi herenak euskaraz eta elebitan daude eta (%65).

Atalez ataleko azterketa eginez ikusenez genezake HAEEn arlo guztiak ez direla berdinak. Eta pentsatzekoa den bezala Euskalduntze Zerbitzua eta IZO dira euskaraz kopuru gehien jasotzen dutenak; Hautaketa Zerbitzuan eta Zerbitzu Orokorreran, berriz, erdaraz jasotakoa nagusi da.

Foru eta Udal Administrazioa

Udalei buruzko datuak aztertzean orokorrean jarrera baikorra dela esan genezake: idazkiak jaso ditugun 35 udaletatik 19k zuzentzen dituzte euskara hutsean beren idazkiak, eta are garrantzitsuagoenera ez dute bereizketarik egiten HAEko zerbitzuen artean, zerbitzu guztietara idazten baitute euskaraz.

Beste muturrean daude erdara hutsean aritzen direnak, 8 udal guztira. Tarteko egoeran beste 8 dauzkagu, euskaraz edo erdaraz egiteaz gain, elebitan ere egiten dutenak.

Bigarrenik esan foru aldundietan joera bikoitza dela: beren Euskalduntze Zerbitzu edo Hizkuntz Normalizaziorako Zuzendaritzetatik euskaraz zuzentzen dira HAEEn Euskalduntze Zerbitzura; gainerako zerbitzuetara, berriz, elebitan edo erdaraz. Bilbo eta Donostiako udaletan egoera berdina da.

Azkenik, aipatzekoa litzateke udal administrazioa ez dena baina udalaren inguruan dauden zenbait erakunderen egoera: zaharren egoitzak zuzentzeko patronatoez, musika kontserbatorioez eta abarrez ari gara, erakundeotan ez baita udaletan ikusten den egoera bera ematen; aldiz, erdararako joera nabariagoa dute. Badirudi erakunde hauetan besteekiko atzerapena dagoela, zenbait kasutan erakunde autonomo hauen langileen trebakuntza beranduago hasi eta burutzen ari baita.

Eusko Jaurlaritza

Sailez saileko azterketaren ondotik honako hauek azpimarratuko genituzke:

1.- Sailek eta erakundeek ez dute HAEEn zerbitzu guztiekin jokaera berdina izaten; zerbitzu batzuekin euskaraz gehien bat egiteko ohitura dute bitartean, beste batzuekin erdaraz aritzen dira. Honela, eta salbuespenak salbuespen, Euskalduntze eta IZO atal euskalduntzat hartzen dituzte eta euskara edo elebitan egitea aukeratzeko dute gehien bat (Euskalduntze Zerbitzuarakin 14 sailetatik 12k; IZOrekin 9tik 7k). Antzekoa da Zerbitzu Orokorraren egoera, euskaraz eta elebitan zuzentzen baitira gehien bat (7 sailetatik 5). Beste aldean Hautaketa Zerbitzua dugu, zerbitzu honekin 10etik 8 aritzen baitira erdaraz. Gainerako arloetan ez dago joera nabarmenik.

Aldi berean, ikusten dugu sail eta erakundeek ez dutela erabaki HAEEn zerbitzu bakoitzarekin nola jokatu. Honela HAEEn zerbitzu berarekin zenbait sail bitara (euskaraz eta elebitan) eta beste zenbait hirutara (euskaraz, erdaraz eta elebitan) aritzen dira. Ondorioz, esan dezakegu ez dagoela irizpide argirik sailen barruan, hizkuntza bat edo beste aukeratzeko bidaltzailearen esku dago eta.

2.- Udal mailan ez bezala, euskara hutsean bidaltzen duen sail edota erakunde autonomorik ez dago.

Ondorioak

Lehenik, HAErekiko harremanetarako hizkuntza aukeratzeko momentuan ez da orokorrean irizpide argirik ikusten, ez Eusko Jaurlaritzaren barruan ez Foru Administrazioetan, erabakia bidaltzailearen esku dago eta.

Bigarrenik, euskara hutsean aritzea normalizazioarekin lotuta dauden arloetara mugatzen da gehien bat. Azkenik, erdara hutsean idatzitakoa gainditzeko beharra ikusten da, legeak agindutakoa beteko bada.

Marije Cambra
HAEko Euskalduntze Zerbitzuko teknikaria

Terminologia hizkuntza gutxituetan

HAEEK eta UZEIK antolatuta, azaroaren 12, 13 eta 14an Nazioarteko Terminologia Jardunaldiak izan ziren Donostian. Jardunaldiotan gauza interesgarri asko entzuteko aukera izan genuen. Munduko hainbat tokitatik etorritako adituen hitzaldiek eta komunikazioek jendearen arreta erakartzea lortu zuten. Tamalez, zuotariko batzuk ezingo zineten bertaratu. Ez larritu, hitzaldi eta komunikazio horiek guztiak liburu eder batean jasota baitaude dagoeneko. Guk, geure aldetik, jardunaldiok aprobetxatu genituen parte hartu zuten aditu batzuei honako galdera hau egiteko: **zer-nolako joera hartu behar du terminologiak hizkuntza gutxituetan?** Hona hemen jasotako erantzunak, zeuentzat ere interesgarriak izango direlakoan.

Alberto Agirreazaldegia

UZEIko zuzendaria

Hizkuntza gutxituen arazo nagusia normalizazioa da. Hizkuntza normalizatzeko alor guztiak lantzea eskatzen du, oinarriko hainbat alderdi finkatuz (idazkera, lexiko orokorra, maileguak hartzeko arauak, gramatika, ...) batetik, eta hizkuntza modernizatzeko eta eremu gutxitu-

tarako komunikazio-tresna baliagarri bihurtzeko ezinbestekoa den terminologia bideratuz bestetik.

Terminologiak gero eta pisu handiagoa du gaur egungo hiztunen arteko komunikazioan, irakaskuntza, teknologia eta hedabideak aurreratu ahala, lehen gutxiengo batek eza-gutzen zituen termino eta esamoldeak kaleko jende-arengana heltzen baitira.

Egoera honetan, hizkuntza gutxituek erronka handiagoa dute, alde batetik terminologia "tradicionala" (zientzia klasikoetako oinarrikoa) finkatu gabe dutelako, eta bestetik, egunero sortzen den terminologia berria bereganatu behar dutelako, bestelako hizkuntzek ("hizkuntza handiek" ezingo da esan, ezta?) bigarren honi bakarrik heldu behar dioten bitartean. Lan "bikoitza" dute, beraz, hizkuntza gutxituek.

Lan bikoitza eta baliabide gutxi. Hizkuntza gutxituek hiztun gutxi dute eta aurrekontu murrizta honelako lanei heltzeko. Horrelakotan, nahitaezkoa da baliabideak optimizatzea. Baliabide teknikoak, teknologiak eskaintzen dituen aurrerapenak baliatuz; giza baliabideak, ongi formatutako jendea dedikatuz terminologiagintzara; eta antolamenduzko baliabideak, hauek izanik arreta berezia eman beharrekoak, balio erantsia sortzen gehien laguntzen dutenak baitira.

Antolamenduaren aldetik, bada, hizkuntza gutxituetan bermatu behar dira:

- Zentralizazioa: hiztun gutxiako komunitateak izanik, zentralizazioak ez du "astuntasunik" sortzen, eta aldiz, baliabideak kudeatzeko aparteko aukera ematen du, banku terminologiko bakar, oso eta bateratua mantenduz, eta hiztunei erreferente argia emanez.

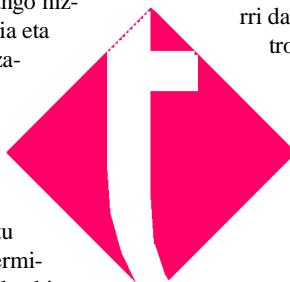
- Koordinazioa: terminologiak premiak etengabe sortzen dira gizarteko alor desberdinetan (irakaskuntza, komunikabideetan, lan-munduan) eta agente desberdinak erantzun puntualak eman beharrean aurkitzen dira sarritan. Beste batzuetan, lan monografikoak egiten dira alor jakin bateko terminologia lantzeko. Profe-

sionalek eta espezialistek sortutako terminoak jaso behar dira eta koordinatu, dispersiorik egon ez dadin, eta alferrikako lan errepikatuz egin ez dadin.

- Eguneratzea eta atzera-eragina (feedback): koordinazioak berekin dakar terminologia etengabe eguneratu eta osatzea, zaharkituta geratzen diren terminoak, gaitzesten direnak edo gizartean onarpenik ez dutenak aldatuz, eta termino berriak gehituz.

- Erabilgarritasuna: terminologiak hiztun guztien eskuan egon behar du. Denek jakin behar dute zer dagoen, non eta nola kontsulta daitekeen. Horretarako banabideak segurtatu behar dira, terminologia erraz eskuratzeko bidea egin behar da, erabilgarri dauden bitarteko guztiez baliatuz (material idatzia, elektronikoa, telematikoa, ahots-telefono bidezkoa, ...).

- Finantza bideak: orain arte aipatutako eginkizunak bete ahal izateko, jarraipena bermatzeko, aurrekontu egonkorra esleitu behar da. Hizkuntza gizartearen ondarea denez, gizartea kudeatzen duten erakundeei dagokie ardura hartzea.

Miren Azkarate

Euskaltzaina

Hizkuntza gutxituen kasuan, terminologia-plangintzarako nahitaezkoa da, nire iritziz, elkarren berri izatea. Alfer-lan asko egiten da termino baten ordaina proposatua dagoela ez jakiteagatik. Egia da, bestalde, proposamena egin egoteak ez duela esan nahi besterik gabe proposamen hori onartu eta hedatuko denik. Baina badela behintzat jakin beharko genuke. Hortaz, lehenik eta behin euskaldunok talde-lana indartu beharko genuke; eztabaidarako mintegiak ugaltu; elkarri informazioa pasa; EUSKALTERMera sarriagotan jo.

Horretaz gain, badirudi terminologia-plangintza oinarriko irizpide batzuen arabera egin beharko genukeela, arlo batean zein bestean. Beste hitz batzuetan esanda, Hiztegi Baturako onartu diren irizpideen antzekoak ezari beharko genituzke terminologian ere.

Terminologiak dihardugula, korapilo nagusia maileguekin hartu beharreko jokabidearena izango da. Gutxieneko baldintza, orotariko lexikorako onartu den bezala, mailegua alboko bi hizkuntzetan erabilteza izango da. Askotan esaten da gainera terminoak nazioartekoak izan ohi direla. Hortaz, ez dirudi zentzu handi-

rik duenik inguruko hizkuntza gehienek joeratik aldendu eta geure ordainak asmatzen hasteak. Hala ere, nazioartekotasunak mailak izaten ditu: batzuetan termino jakin bat Europako hizkuntza (ia) guztietan berdin erabiltzen da; beste batzuetan, askoz eremu urriagoa izaten du. Eta horixe da, nire ustez, eztabai-datu beharko genukeena: noiz kontsideratuko dugu nazioarteko termino jakin bat? Gaztelera, frantsesa eta ingelesa bat etortzea nahikoa izango al da? Ala alemana ere hartuko dugu kontuan (edo are daniera, suediera, zein hizkuntza eslaboak)?

Iritzia eskatu zaidanez, geure indarrak neurtzearen aldekoa naiz, hau da, non gauden ez ahaztearen aldekoa. Beraz, inguruko hiru hizkuntza indartsuenak bat datozenean, oro har, mailegua onartzea jokabide zuzena dela esango nuke. Baina ez nuke alemanaren eredu erabat baztertuko, batez ere hitz elkartu edo eratorri garden eta ulerterrazak sortzeko aukera dugunean: belar-jale, haragi-jale edo oro-jale esaterako, herbiboro, karniboro eta omniboro, nahi bada, goi mailarako utziaz. Eta ahal denean bikotea, mailegua eta euskal hitza, ematea ez zait jokabide txarra iruditzen, erabilerak esango baitu zein aterako den garaile, edo biak izango duten lekua, bakoitza bere mailan.

Andres Urrutia

Euskaltzaina

Usteak uste eta jarri didazuenari zelanbaiteko erantzuna ematearren, puntu nagusi batzuk aipatuko nituzke nik galdera horren inguruan:

1) Nire ustez, galdera horri modu orokorrean erantzuterik ez dago, zientzia eta espezialitateen arteko egoera desberdinak aintzat hartuz geroz. Arlo jakin batzuetan, terminologia kanpotik datorkigu eginda eta gauzatuta. Nazioarteko maila ere lehendik du eskuratua eta horri buelta ematerik ez dugu. Beste batzuetan, ordea, inguruko errealitateak ezartzen digu terminologiaren oinarria, inguruko horrek nazioarteko mailan indar gutxikoa izan arren.

2) Hori dela eta, nire ahalegina gehiago joango zaizue hurbilen ukitzen nauen esparrutik, alegia, lege eta zuzenbidearen gorabeheretatik, beste inondik baino.

Horretara jarrita,

2.1. Terminologia hori, euskarari dagokionez behinik behin, huts-hutsetik garatu da azkeneko hamar-hamabost urteotan. Damurik, prozesu horretan ahaztu ohi da nor den terminologia horren hartzaile zuzena, jardule juridikoa zein norbanakoa. Horrek eraman gaitu baliogabeko eta koherentziarik gabeko terminologiak osatzera, eragin sinboliko huts batetik abiatuta. Egunerokotasuna, ordea, neurri txiki batean bakarrik eskuratu da, horrek dituen karga ezezkor guztiekin. Hizkuntzari eman zaio lehenetsua, horren zuzentasunaren atzetik joanda, etengabe, baina bidean, zera galdu da: sistematizazioa eta ikuspegi orokorra.

2.2. Terminologia horri aurrerakada emateko, euskararen egoera kontutan hartuta, bi aldi bereiztu beharra legoke: lehena, erdaratik

datorkiguna bertaratu, erdararen esparrutik sistematikoki ihes egin gabe. Erdararen morrontzak ez du ekarri behar, besterik gabe, erdarak bideratzen duen sistema juridikoaren arbuioa.

Bigarren fase batean eta egun estutzen gaituzten estatuen gaindi, beharrezko genduzte Europako terminologiari ekitea, hortxe baitugu euskaldun guztiontzako benetako frogara.

2.3. Etxeari begira, terminologia zaindu eta adostu, horretarako leku anitzetan egiten den lana koordinatuz eta beharrezkoa balitz ere, ofizializatuz. Pauso estimagarri batzuk emanak izan dira. Beldur naiz, ordea, ez ote diren pausook izan borondate hutsezko urrats eragingabeak.

2.4. Bukatzeko, terminologia prozesu horretan, ez ahaztu, berebiziko garrantzia du erabiltzaileak. Orain arte, zorritzarekin, erabiltzaile bakoitzak, bestelakoak ikusi ditugu gai honen terminologia langintzan. Eguneroko jarduleak ikusteko aukera izan beharko genuke, nire ustez, egite horretan, gure ahaleginok zinezko eragingarritasuna eskura dezaten.

Jean-Claude Corbeil

Quebec-eko Hizkuntz Politikarako idazkaria

Hizkuntza bat gutxiengoak edo gehiengoak erabiltzeak ez du ezertan aldatzen terminologia prestatzeko prozesua.

Hizkuntza antolatzeke planak prestatzean, lehen pentsatu behar dena, garrantzizkoena, politikarekin zerikusia duen zerbait da: zein da elkarren ondoan dauden hizkuntzen egoera? zein arlotan erabiltzen da bakoitza? eta bata bestearen osagarri izanik, nolako harremanak dituzte beren artean?

Terminologiaren garapena baldintza hauen menpean dago: zein arlotan erabiltzen den hizkuntza bakoitza, nolako egoeratan aurkitzen diren arlo bakoitzeko terminologiak hasieran, eta, hirugarren, zeintzuk diren gaitu beharreko terminologia-hutsuneak, hain zuzen, hizkuntza erabat erabilgarria izateko.

Prozesu horren oinarriak:

– Hizkuntzaren forma “standard”-a definituta egon behar da.

– Mailegu eta hitz berrien politika geldituta egon behar da, eta hitz berriak sortzeko mekanismoak deskribatuta egon behar dira eta ezagunak izan behar dira.

– Espezialitateko hiztegiak adierazten diren kultura-gertakariak kontuan izan behar dira, batez ere, erakundeekin eta eguneroko bizitzarekin zerikusia dutenak. Kultura-giro desberdinetan erabiltzen diren hizkuntza guztiei gertatzen zaie hori; esaterako, euskara, gaztelera, frantses, ingeles, etabarri gertatzen zaie moduan.

– Aurretik finkatutako lan-prozedura errespetatuz garatu behar da terminologia, eta lanak koordinatuta egin behar dira, erabaki diferenteak eta kontraesanak saihesteko; eta ondorioz, benetan premiazkoak diren kasuetan baino ez dira hartuko maileguak, eta kulturaren eraginez sortutako aldaketa terminologikoak.

Administrazioa oso arlo askotan sartzen da. Idazki ugari sortzen ditu, eta hizkera “standard”-a erabili aren, iristen den arlo guztietako hiztegi espezializatuak erabiltzen ditu. Dokumentu horiek hiritarrei, erakundeei eta enpresei zuzentzen zaizkie: dokumentu ofizialak direnez, eragin eta ospe bereziak dituzte. Dokumentu horietatik asko eta asko, batez ere legeak eta araudiak, behin eta berriz aipatu eta erabiliko dira.

Administrazioko hizkeraren eragin linguistikoa oso handia da. Hizkuntzaren forma “standard”-ari aparteko balioa ematen dio eta sendotu egiten du; erabiltzen duen terminologia zabaldu egiten du, eta sarritan, ezarri.

Beraz, guztiz ondo eta arreta osoz zaindu behar dira administrazioko hizkeraren kalitatea eta administrazioak erabilitako terminologiaren zehaztasuna.

Ester Franquesa i Bonet

Kataluniako Termcat

Gaur egungo gizartean nabarmen eragiten diete hizkuntzei, bai zientziaren eta teknologiaren aurrerapenak, bai ekonomia mundu-mailako bihurtu izanak, zein pertsonen eta zerbitzuen zirkulazio libreak ere. Hizkuntzaren, kulturaren eta politikaren muga guztien gainetik izan behar dituzte harremanak zientzilariek.

Hizkuntza gutxituek inguruko beste hizkuntzen eragina jasaten dute, batik bat ingelesarena; izan ere, ingelesa kanpokoekin komunikatzeko hizkuntza izateaz gain, sarritan profesionalen arteko komunikaziorako lan-hizkuntza ere izaten baita. Hizkuntza gutxituek terminologiaren eginkizuna funtsezkotzat hartu behar dute, baldin eta eduki zientifiko eta teknikoak adierazteko gai izan nahi badute, eta horrekin batera, informazio-teknologietan parte hartu, eta botere politiko, demografiko eta ekonomiko handiko hizkuntzekin eremu berberetan egon, zein kultura-hizkuntza bati dagozkion eginkizunak bete nahi badituzte.

Izan ere, gaur egun daukagun informazio-kopurua handia denez, hori maneiatu ahal izateko, beharrezkoa da bai hizkuntzei teknologia automatikoak aplikatzea, bai lexikoa- ren bidez ezagutza-eremu guztiak egituratzea eta adieraztea. Hartara, bi aukera dauzkate hizkuntza gutxituek: edo teknologia berrietara egokitzea, edo baztertuta geratzea komunikazio-egoera guztietarako gai ez direlako. Teknologia horiek, sarritan, baliabide terminologikoak garatzea eskatzen dute, eta, gainera, hein handi batean, bakoitzaren lurraldean bere hizkuntza erabiltzeko lagungarri izateaz gain, nazioarteko komunikazio-hizkuntzekiko zubi bihurtzen dira.

Horrenbestez, hizkuntza gutxituei buruzko terminologia-politikak ezagutzeko arlo guztietan bultzatu behar du terminologiaren garapena, eta, nola ez, kontzeptuak identifikatzen dituzten izenak finkatu, beste hizkuntzetatik premiarik gabe hartutako maileguak arian-arian aldatu, eta hitunek terminologia berbera erabiltzeko sistema ezarri, azkenik. Horrela bakarrik, eta ez bestela, bermatuko da informazio espezializatuaren transmisioa, zientifikoaren ikerketen aurrerapena eta ikerketa horien emaitzen hedapena hizkuntza gutxituetan.

tuko da informazio espezializatuaren transmisioa, zientifikoaren ikerketen aurrerapena eta ikerketa horien emaitzen hedapena hizkuntza gutxituetan.

Garrantzi handiko faktorea da, beraz, terminologia, ikas-prozesurako eta ezagutza berezitua bideratzeko; eta hizkuntza edozein dela ere, funts-funtsezkoa da terminologia, hizkuntza hori ekonomia, politika, gizarte eta kulturako arlo guztietara zabal dadin, eta Europako gizartean hainbesteko garrantzia duen informazio-munduan eremu bat bete dezan.

Jon Agirre

IZOko zerbitzuburua

Hizkuntza normalizatuta eduki behar da, terminologia lantzeko. Horixe da hizkuntza gutxituen lehenengo arazoa. Hiztegi arrunta finkatu behar da: zein hitz diren onartuak, gure kasuan, euskaraz; hitz horien idazkera zein den, eta, batez ere, onartutako hitz horien adierak zeintzuk diren. Hori euskaraz oraindik egin gabe dago, eta batzuek uste dute, hitz bat euskarazkoa bada –Euskaltzaindiak idazkera erabaki eta hiztegi batuan onartu duelako–, berba horrek erdaraz dituen adiera guztiak bereganatuta dauzkala euskaraz ere. Erdara, jakina, gaztelania bakarrik izaten da, gainera, eta hori ez da euskara, gaztelania moztarotua, bernizatua baizik.

Bestalde, maileguzalekasun sistematikoaren eta garbizaletasun itxurazkoaren artean bitarteko bidea da hizkuntza gutxituek hartu beharko luketen joera. Konplexu beraren adierazpen diferentek baino ez dira, aipatu ditudan joera muturreko horiek. Batak ez dio utzi nahi euskarari beste hizkuntza erraldoietan lasai-lasai egiten dituzten konbentzio arbitrarioak egiten, eta hizkuntza baten hizkuntza horrexetarako egin duten konbentzioa unibertsala delakoa euskarari forma eta guzti irentsarazten dio. Besteak, ordea, ez du bere hizkuntza konbentzio arbitrario hori egiteko gai ikusten eta erdarakoa onartzen du baina itxura aldatuta. Bien erdian, euskarari askatasuna aitortu, eta bere konbentzioak, besteak bezain arbitrarioak, egiten uztea dago.

Termino-premia berriei erantzuteko neologia nola landu erabaki behar da, terminologia lantzeko metodologia beregaina finkatu behar da, emaitzari baino prozesuari garrantzi handiagoa emanez. Hitz-sorkuntzako metodologia burujabeak, besteak beste, hizkuntzaren altxorreko baliabideak hartu behar ditu kontuan lehenengo eta behin, baina inguruko hizkuntzetako erabilera ere bai –ez hizkuntza bakar batekoa–.

Azkenik, ez da egia terminologia adituek elkarri ulertzeko baino ez dela. Goizago edo beranduago, kazetaritzaren, literaturaren nahiz zientzia zabaltzeko aldizkariaren bitartez, terminoak lexiko arruntean txertatzen dira, gero eta gehiago eta bizkorrago. Hori hala izanik, hizkuntzaren egitura eta sena kontuan hartu gabe landutako terminologiak hizkuntza bera aldrebestu dezake. Hizkuntza guztiek, baina gutxituek bereziki, euren bizi-iraupena jokoan dutenez, euren nortasuna jagoten arreta berezia jartzen dute, eta hala behar du, muturreko jarreretara joan gabe.

Beste besteko

Aurreko alean izen arruntak mota desberdinetakoak izan daitezkeela ikusi genuen. Hona hemen eskema labur bat:

zenbakarriak: zenbatu egin daitezke. Adibidez: hiru ume, lau etxe, bost txosten...

zenbakaitzak: ezin zenbatu daitezke. Adibidez: *hiru ur, *lau maitasun, *bost hotz...

Izen zenbakaitzak, berriz, bi motatakoak izan daitezke:

neurgarriak: neurtu egin daitezke. Adibidez: hiru litro ur, lau kilo kafe, eskukada bat gatz...

neurgaitzak: ezin neur daitezke. Adibidez: *hiru litro hotz, *lau kilo maitasun, *dozena bat haize...

Izen-mota bakoitzak bere ezaugarriak ditu eta ez dira berdin erabiltzen. Artikulu honetan izen neurgaitzen zenbait erabilera aztertuko ditugu.

1. beste besteKO

Esan berri dugunez, izena neurgaitz izateak badu bere eragina beronen erabileran. Halaxe gertatzen da, esate baterako, **beste** eta **adina** partikula konparatzaileekin. Normalean partikula hauek kopurua edo kantitatea adierazteko erabiltzen dira, baina izen neurgaitzekin erabiltzen direnean, intentsitatea edo neurria adierazten dute eta bereizteko, «-KO» atzizkia hartzen dute. Adibidez:

Andonik zuk besteKO indarra dauka. (*zuk beste indar)

Nik zuk adinaKO interesa daukat horretan. (*zuk adina interesa)

Adibideotan ikus daitekeenez, **besteko** eta **adinako** formek kopurua edo kantitatea barik, intentsitatea edo neurria adierazten dute. Nolanahi ere, zenbaitetan, forma biak dira zuzenak, bakoitzaren esangura desberdina bada ere. Adibidez:

Horrek honek besteKO meritua dauka. (meritu handia)

Horrek honek beste meritua dauka. (meritu berberak oposaketetarako)

2. hainbeste hainbesteKO

Beste hainbeste gertatzen da **honenbeste**, **horrenbeste** eta **hainbeste**-rekin ere: izen neurgaitzekin erabiltzen direnean, «-KO» atzizkia hartzen dute. Adibidez:

Gaur ez du hainbesteKO hotzik egiten. (*hainbeste hotz)

Ez nuen uste horrenbesteKO indarra zeneukanik. (*horrenbeste indar)

Sekula ez dut honenbesteKO beldurrik sentitu. (*honenbeste beldur)

3. zenbaterainoKO gogoa

Gauza bertsua gertatzen da **zenbat** galdetzailearen kasuan ere: izen neurgaitzekin erabiltzen denean, **zenbat** galdetzailearen ordeztu, **zenbateraino(ko)** eta **noraino(ko)** galdetzaileak erabili ohi dira. Galdetzaile hauen bitartez, intentsitatea adierazten dugu, ez kopurua edo kantitatea. Adibidez:

ZenbaterainoKO gogoa daukazu? Itzelezkoa. (*zenbat gogo)

Inork ez daki zenbaterainoKO indarra daukan. (*zenbat indar)

NorainoKO interesa daukazu? (*zenbat interes)

Zenbaitetan, forma hauek bakarrik erabiltzen dira, baina beti ere intentsitatea adierazteko. Adibidez:

Ez dakit zenbateraino interesatuko zaion. (*zenbat)

Ez dakit zenbateraino komeni zaigun hori egitea. (= zein puntutaraino)

4. zenbateKO abiadura

Bada aurreko atalean aztertu dugun formarekin zerikusia daukan beste egitura bat. Ikus dezagun zenbait adibide:

Zenbat minutuKO atzerapena **zenbatEKO atzerapena**

Zenbat egunEKO epea **zenbatEKO epea**

Zenbat litroKO botila **zenbatEKO botila**

Aurreko adibideotan **minutu**, **egun** eta **litro** hitzak ezabatu egiten dira, «-KO» atzizkia **zenbat** galdetzaileari zuzenean erantsiz. Adibideotan *zenbat atzerapen, *zenbat epe eta antzekoak ez dira zuzenak. Hona hemen beste zenbait adibide:

ZenbatEKO abiadura hartzen du zure autoak? (*zenbat abiadura)

ZenbatEKO atzerapena dakar hegazkinak? (*zenbat atzerapen)

ZenbatEKO interesa ematen dizute? Ehuneko bostekoa. (*zenbat interes)

5. zenbatEKO zenbaterainoKO

Forma bi hauek antzekoak badira ere, ez dira nahastu behar. Izan ere, **zenbateko** formak kantitatea adierazten duen bitartean, **zenbaterainoko** formak intentsitatea adierazten du. Ikus dezagun zertan bereizten diren adibide baten bitartez:

a) **ZenbatEKO interesa daukazu enpresan?** (kantitatea)

b) **ZenbaterainoKO interesa daukazu enpresan?** (intentsitatea)

Lehenengo adibideak kantitatea adierazten du (adibidez, %10eko interesa dauka enpresan). Bigarren adibideak, ordea, intentsitatea adierazten du (adibidez, interes handia dauka, oso interesatuta dago enpresan).

OHIKO AKATSAK

Ohiko akats bat izen neurgaitzekin **zenbat**, **hainbeste**, eta abar erabiltzean datza. Gogoratu izen neurgaitzekin «-KO» atzizkia erabiltzen dela. Adibidez:

* Zenbat indar dauka?	ZenbatERAINOKO indarra dauka?
* Zenbat interes daukazu?	NORAINOKO interesa daukazu?
* Ez du hainbeste hotz egiten.	Ez du hainbesteKO hotzik egiten.
* Nik zuk beste interesa daukat.	Nik zuk besteKO interesa daukat.
* Zenbat abiadura hartzen du autoak?	ZenbatEKO abiadura hartzen du autoak?
* Zenbat atzerapen dakar trenak?	ZenbatEKO atzerapena dakar trenak?

Entzi Zubiri eta Ilari Zubiri
Euskal Gramatika Osoatik moldatua

Zu nire bihotz

Astelehenero bezala behatu zion Mirenek leiho aurrean zabal-tzen zitzaion belazeari. Oso aurreraturik zebiltzan hiper berriko lanekin. Betiko legez, hesi gainetik jauzi eginda hartu zuten ikas-leek kioskorako bidea. Atsedendia irauten zuen orduerdiak ematen zien joan-etorria egiteko beta. Haize zakarra zebilen. Plastikozko kafe kikara zuria hartu zuen esku artean. Beroegi.

— Hemen daukan buletina.

Azken egunetan hartugabe uzten ez zuen lana zuen buletinari behakoa ematearena. Zain-zain zegoen. Hala jakinarazi zuen idazkaritzan, eta beren-beregi gordetzen zioten. Jaurlaritzako bulegoan esanda zekien egun haietako batean argitaratuko zela etxebizitzak zaharberritzeari buruzko diru-laguntzena.

— Kakazaharra!

Astiroago irakurri zituen atalburuak, ezkerreko zutabetik irten gabe beti. Ez institutuan ez kanpoan ez zuen beste inor ezagutzen buletina euskaraz irakurtzen zuenik. Eta berak ere ezin esan zergatik, militantziaz agian. Hezkuntza, Ogasuna... deus ez etxebizitzez. Belardiaren bestaldean induskailuak lur beltzagoa harrotu zuen. Hurrengo astera arte itxaroteko deliberoa zuen hartua berriro deitu aurretik. Eta orduan. Buletina mahai gainean uztera zihoala ohartu zen. Zer arraio zen “zu nire bihotz” hura akats nabarmenega besterik, inprenta huts garbiegia berba hozten anabasa hartan. Non ote zuen gogoia itzultzaileak? Astiroago irakurri zuen:

“Itunpeko ikastetxeek, horrekin batera, zerga-betebeharrak eguneratuta daudela egiaztatzen duen agiria zu nire bihotz, Ogasuna eta...”

Harrak helduta jo zuen idazkaritzara, litekeena zen kasualitate ez izatea. Zaintzako ordu guztia eman zuen aurreko egunetako buletinak irakurtzen, eta aurkitu ere aurkitu zuen ale gehiago.

“Agindu horretako I atalburuan ezartzen diren baldintzen araber eta III atalburuko 12.3 eta 12.4 azpitaletan zure begiak nire argi bakar iluntasun honetan ezartzen diren lehentasunen eta irizpideen arabera...” irakurri zuen aurreko ostiralekoan. Zortzi egun doi-doi. Begiratu batera, ez zirudien besterik zegoenik. Irribarrea bildu zuen esku ahurrean. Poeta adolezente bat itzultzaileen nominan! Pena zen buletinak itzultzaileak ez sinatzea. Azken asteetakoak apaletarik atera eta dataz antolatzen eman zuen klasean sartu arteraino geratzen zitzaion tartea. Lanean jarriko zituen ikasleak berak buletinak irakurtzen zituen bitartean. Eta pentsatu bezala ekin zion beharrari. Istorio ederegia zen, erraz harrapatu zuen bi maitaleen arteko komunikatzeko manera hark bere-berea zuen kodea. Ostegun-ostiraletan beti. Hamargarren orria beti. Bosgarren lerroa beti. Maitatuaren urduritasuna ikusten zuen, eskuen ibilera artega lege, atal, xedapen eta ebazpenen artean, inoiz zazpi hitzetik gorako tartea hartzen ez zuen mezua irakurri eta bihozberatzen... Izan zuen susmo

izugarriagorik ere: gaixo bat izan zitekeen, funtzionari psikopata bat. Ez, nola bada.

Bi maitaleen istorioa imajinatu zuen: elkarrengandik urrun bizi ziren, itzultzailea bata urruneko herriren bateko bake-epaitegira destinatua bestea... Eta buletin ofiziala bien arteko postari. Ez zen gai txarra filma txar baterako. Istorio hark zeharo aldatzen zuen buletina euskarara itzultzeaz ordurarte zuen iritzia. Poztu egin zen. Amodio mezuok bizitzaz janzen zuten lan eskergabe eta alferrikako hura. Euskarazko itzulpenak leitzen zituen bigarren irakurle bat!

Puzlea beteaz-beteaz ohartu zen akatsaz. Leihotik hiperreko obrei beha zegoela idazkariak mahai gainean utzi zion buletina ostegunekoan zen. Ostiralekoa falta zuen. Klasea bertan behera utzi eta binaka jaitsi zituen eskailerak. Idazkariaren mahai gainean, gutunazalen azpian aurkitu zuen ostiraleko buletina. Hamargarren orrialdea bilatu zuen. Etxebizitza zaharrak berritze-ko diru-laguntzei buruzko baldintzak biltzen ziren bertan. Bosgarren lerroan jarri zuen atzamarra:

“... Lurralde Ordezkaritzetan edo 1992ko azaroaren 26ko Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Jardunbide Komunaren 30/1992 legearen 38.4

azpitalean aurreikusten den edozein zergatik ez didazu erantzuten miren...”

Iñigo Aranbarri
Idazlea

Bi maitaleen
istorioa imajinatu
zuen:
elkarrengandik
urrun bizi ziren...
eta buletin ofiziala
bien arteko postari

Euskal hiztegi-gintzaren eta terminologiaren inguruan

Atarikoak

“Ekintza bolkanikoak ere izan ziren Era Paleozoikoan zehar, hauetariko batzuk orogenia gertatu aurretik eta beste batzuk gertatu ondoren, Periodo Permiarrean hain zuzen. Ondorioz arroka bolkaniko ugari utzi zituzten baina eskala txikiko azalarremenduak besterik ez dituzte osatzen gaur egun”.

Uste dut testu hau euskara tekniko esaten diotenaren erakusgarri tipikoa dela. Arazo bat du, orde: nahiko *narrasa* da. Horrelako testuak laguntzen ari al dira, ala traba ari dira gertatzen “euskara lantzeko, gure hizkuntza egoera normaltzeko” lanean? Nik, egia esan, dudak ditut, eta uste dut egoera larria dela alde horretatik.

Egoera honen errua, partez, euskara batuaren dinamikarena da. Lehenasuna azalari, –Euskaltzaindiko arauari nolabait esan– eman diogu. Hortaz, euskara batuaren araudia eta euskara ona nahasi ditugu. *Gizonak egin dute* euskara ona da, baina ez da euskara egokia, estandarrik *gizonek egin dute* eskatzen duenez gero. *Bilbon finkatu zen bere familiarekin* esaldiak, aldiz, ez die arauari kontra egiten, baina euskara gaiztokoa da. Hala ere, gure zuzentzaileek lehena zuzentzen dute eta ez bigarrena.

Ildo beretik edo, uste dugu aski dela perpaus bat gramatikala izatea aitzakiarik gabe erabili ahal izateko. Honetan ere lehen-tasunak aldatu behar genituzke, eta lege gisa hau ezarri: euskaldun ikasi batek lehen irakurraldian ulertzen ez duen perpaus bat ezin daiteke onargarria izan, euskara gaiztokoa da, eta hortaz arbuigarria.

Euskal Hiztegi-gintzaren inguruan

Esango nuke, Th. Kuhn-en kontzeptua halako askatasun batez erabiliaz, Azkueren paradigmatik Mitxelena-ren paradigmara igaro garela azken urteotan. Paradigma hori *Lur* eta *Elhuyar* hiztegiek eta entziklopedien hiztegi alderdiek, eta *Vox Euskara-Gaztelania Castellano-Euskara-k* osatzen dute. Mitxelena paradigmako hiztegi horiek askozaz ere homologagarriagoak dira besteak baino, batez ere mikroegituraren, hots, sarreren barne egitura eta informazio edukaren aldetik.

Hiztegi elebidunei dagokionez, beste gauza bat. Euskal hiztegi-gintzak azken hogeitau urteetan egin duen aurrerabideaz jabetzeko aski da ikustea 1976ko *Euskal Hiztegi Modernoa*-ren eta 1996ko *Elhuyar* hiztegi elebidunaren artean alderdi guztietatik dagoen aldea. Ia izendegi itxurako hiztegietatik, egiazko hiztegien mikroegitura agertzen duten hiztegi-tara igaro gara. Bestalde, adibideen indar argigarriaz jabetu gara, hots, konturatu bide gara hizkuntza bat, azken buruan, esapide eta esaldi bilduma bat dela, eta, hortaz, hizkuntza baten hiztegiaren betekizuna, hizkuntza horretako esaldien berri ematea dela batez ere.

Dena dela, hiztegi elebidunetan, erdal esapideen kontuan, esapide horien kideak gure tradizioan bilatzen baino areago, euskal ordainak asmatzen ari garelako susmoa dut. Adibidez,

matar dos pájaros de un tiro esapidearen ordain *bide batez bi mandatu egin* ematen du Elhuyar elebidunak. Beharbada oso jatorra eta erabilia da, baina nik asmatu itxura hartzen diot; bestalde, tradizioan ez dago, antza, esapide horren arrastorik. Tartasek erabiltzen duen *harri batez bi kolpe egin*, aldiz, gure tradizioa da eta niri jatorragoa iruditzen zait.

Euskal terminologiaren inguruan

Euskal terminologiaren egungo egoerari kontua zertan datzan jabetu ez den heldu berriaren tankera hartzen diot. Irakurri dugu zerbait, ez gara ongi jabetu irakurriaz, eta terminologia delakoa ez dakit zer zela pentsatu dugu. Hortaz, terminologiari buruzko esku liburu eta artikulu teorikoak baztertzera eta horien ordez Europako hizkuntzetako hiztegi elebidun onak eskuratzerara gonbidatzen zaituztet, hots, L1 gisa ongi-edo ezagutzen duzuen hizkuntza bat eta L2 gisa Europako hizkuntza gehienak dituzten hiztegi elebidunak edo eleanitzak lortzera.

Adibide bat *oleo* hitza izan daiteke. Aski da hiztegiak miratzen hastea ikusteko inongo hizkuntzak, espainola izan ezik, ez dituela bereizten frijitzeko gaia eta margolaritza teknika. Espainolak bakarrik bereizten ditu *aceite* eta *óleo*. Espainolak eta gure terminologo zehatzen –edo ezjakinen– euskarak.

Esaten dute gure terminologoen *baxura* eta *altura* arrantzan kontua ez dela arrantza *non* egiten den, baizik eta *nola* egiten den; hortaz, euskaraz *itsasbazerreko*, eta *itsas handitako* edo *itsas zabaleko* ezin dira erabili. Har ditzagun hiztegiak: frantsez “*baxura*”ko arrantza *pêche côtière* edo *littorale* da, eta “*altura*”koa, *pêche hauturière* edo *de haute mer*, eta ingelesez *coastal fishing* eta *deep-sea fishing*, hurrenez hurren. Frantsesari edo ingelesari edo besteri zilegi zaiona zergatik debekatzen zaio euskarari?

Karniboro-rekin gertatzen dena ere, antzerakoa da. Zientzia arloan ezin omen da *haragijale* erabili, klase horretako animalia batzuk ez baitira haragiz elikatzen. Horrela hasten bagara ez dago ezeri izenik ematerik: *ascensor/ascenseur* direlakoak igotzeko eta jaisteko balio dutenez, ezin dira horrela deitu, *submarino/sous-marin*-ak, ibai eta aintziretan ere ibili daitezkeenez gero, bestela deitu behar lirateke. Orobat

flautak, gehienak zilarrezkoak izanik, *zurezko* haize instrumentuetan sartzen dituzte munduko hizkuntza guztietan. Ala, hori dela eta, sailari *maderena* deitu behar ote diogu? Ezin da gehiagorik harritu euskalduna patatak jaten dituen haragijaleak daudela jakitean, erdalduna zenbait *carnivoro*-k beste horrenbeste egiten dutela jabetzen denean baino. Eta bestalde, hiztegiek erakusten digutenez, germaniar eta eslabiar hizkuntzetan ez dago *karniboro*-ren arrastorik: denetan, alemanez izan ezik, *haragijale*-ren ordaina erabiltzen da, zientzian nahiz bestela, guretzat debekagarri gertatzen den arrazoa gorabehera.

Ibon Sarasola
Euskaltzaina

Euskaldun ikasi
batak lehen
irakurraldian
ulertzen ez duen
esaldi bat ezin
daiteke onargarria
izan

Ikastea pentsatzen euskaraz

Labur beharrez *Sarasolzaindiaren hitz-garbigeta* dei dezakegunak ez dakit gogoetaren bideak bultzatu dituen, baina polemikarenak bederen bai, bistakoa denez. Nik hemen *Euskararen cjeak* liburu-hiztegi horretan (“planteiatu” sarreran, hain zuzen) zeharka *planteatzen* den beste auzi bati heldu nahi diot, delako *txukunbide* horren azpian datzan *filosofiaren* albo-kontraesan edo iruditzen zaizkidan batzuk agerian uzteko aitzakiatzat erabiliz. Joskerari dagozkionak, jakina, hori baita nire alor eta kezka berezia. Izan ere, garbi dago ezen, mailak bereiz badaitezke ere, lexikoaren eta joskeraren kontuak ez direla beren arteko loturarik gabeak. Ez da, haatik, halako loturagune bat edo besteren xehetasuna gaur hona nakarrena, zer orokorragoa baizik; hitz batean, lexikoari buruzko jarrera eta joskeraren ingurukoa erkatzeko asmoz nator.

Izan ere (eta, Zaindia ez bada, Sarasola bera behintzat ez da ibili horren propagandatik aparte), lexikoaren aldetik dabilen garbigeta-gurutada jatorzale (u)topiko sutsuaren erdian (zeinak, bestetik, karikaturak karikatura eta mugak muga, oro har, kide baikaitu hemen *denok*), justu kontrako joera lotsagabetzen ari edo da bolada honetan hitzen ordenamenduari buruzko irizpide eta jarretan (ez da oraindik, eskerrak, izugarri zabaldu izurria, propaganda lausotik kanpo). Harrigarri ere bada askotan kontua, zeren “zeina”, “ezen” eta halakorik inolaz onartzeko prest ez daudenak berak baitira, deskuidatzen bazara, gero ordenamendurik –erdalantzekotasunean– *balienteenak* aldeztzen eta are pontifikatzen dizkizutenak, euskal perpausik itxuraz arrunteenak ere guztiz antzaldaturik uzteraino beren komunikatibotasun delakoaren furia gupidagabeen.

Alegia, gerra aurreko belaunaldiaren lanari jaramonik egin ez geniola-eta, ildo horretako *hitz-garbigizaletasun* edo halako bat –akaso beranduegi jada– euskara batu delakoari txertatu nahian gabiltzan honetan, joskerarenean, aspalditxotik eginiko erlatibizatze-lan jatorraz gainera, Altuberen eta gainerakoen gaurdainoko txukunbide sintaktikoa guztiz ere ukatzeko bide –txoro ez ezik– suizida samarrean sartzeko arriskuan ez ote gauden, Jeriko-turutari berrion hotsei adi geratzekotan. Bestelako dohainez nahasiriko arinkeria ozarra eta aurreiritzi itsua, gai horretan ere, beste askotan bezala, zientifikotasun xarmagarriz janzen saiatzen dira (datu-olde zorabiagarriak, estatistika luze-apainak, erdizkako argudio enfatizatuak, *komunikatibotasun* hitz-fetitxearen erabilera-merabilera...). Eta badu, hala ere, bidegaldu horrek, nik uste, funtsean, beste azalbide/espikazio psikologiko-edo arruntago eta ulergarriago bat: ez gaude gustura dugun eta garenarekin.

Hots, alde askotatik diagnostikatzen ari garenez, arazoak ditugu, besteak beste, ondoezak eta aje larriak, geure joskerarekin. Izan ere, egokitu egin behar baitugu joskera hori *inguruan* (bertan, geron baitan) nagusi dabilen Erdararen itzulpen zuzen nahiz zeharkako etengabearen beharretara, eta ez da noski erraza; ez digute balio automatikoki erdaren molde berek (hain ere baitugu berezia euskara, harro aldarrikatzea gustatzen zaigunez), eta joskera-bide propioen lanketak, berriz, akaso onartzeko prest gaude-na baino neke luze-astunagoa eskatzen digu, itxura guztiak direnez. Alegia, mundua zuzenean itzultzeko gai ez, nonbait, eta erdara itzultzen tematzen garela maiztxo, geure nahi eta behar genukeen hizkuntza *besteren baitatiko* bihurturik. Hortik soluzio magiko baten esperantza-etsipenera, bistan da, laburra dugu bidea, eta hainbatek ematen du noski pausoa lilura erosogarri horretara zuzen. Hain zuzen, neurri handi batean, euskalteria osoa ez ote dagoen nago, alde edo moldez, *mesias* edo *mezu miragari* nola-halako bat(zu)en zain; hots, geroak (betiko gero geroko-

tuak), okerrenean guztiz salba ez bagintza ere garaiz, soluzionatu bederen egingo gaituela halako batean, ziplo, gu eta gure arazook. Izan ere, gogorak baitira nekeak txiroaren etxean, eta eguneroko lan xume bezain astun horrek, duguntxo eta garenxearekin borroka apal zintzoan jardute horrek, ez du beti noski nahi genukeen eskerrik.

Hori esanik: zenbait joskera-molde barregarri bezain tormentutsu badabiltzala gurean, Altube lagun zein etsai, hobebideen baten eske nabarmen? Konforme, guztiz. Ikastoletan-eta, Altubek berek ere defendatuko ez lukeen altubekeria hiperteorikoa *lantzen* dela gehiegitan? Ados. Bestela ere, ez dugula inork beti asmatzen egoki eta zentzuzko litzatekeen biderik? Bistakoa da (teorien mutur bietatik, ordea). Soluzioa, hala ere (edo aurrerabiderik egokiena, bederen), halako erdibide (*adinon*, lioke Aristotelesekin, Mitxelenak) gure joskerak bizi dituen (edo hura bizi duten) tentsio sintaktikoen artean al baita orekatsuen bilatzetik datorke, eta ez orain arteko bidearen kontrako aldera beste joera-ziaboga zorrotz tupusteko bat jotzetik etsi-etsian. Hala, askatasun eta berezkitasun erreprimituaren prestijioa badu ere, ez dirudi aipatu ikastolako haur noski errugabe baina hiztun baldarrak jolastokian bere gisa darabiltzan “dago hemen”kerien estrapolazioan aurki dezakegunik, justu, alternatibarik jatorren eta egokiena (ezta, beste muturrean, gelan sinetsarazi nahi dioten euskaramodu teoria hutsezko, garbi-jator, betegin eta ezinezko horretan ere, jakina). Funtsean hori baikenuke, asmoak asmo, zenbaitek aldeztzen edo duen bidearen helmuga zintzo-zuzena (B. Hidalgo nabarmendu zaigu proposamenik agerikoenaz, baina ez da bakarra, antza).

Hots, malgutu, dudarik gabe, malgutu beharra dagoela gure joskera (ia lepoa bihurtzeko punturaino ere egiten diogu askok edozertara ere malgu-makurtzeko bortxa geureari, bistan denez), baina malgutuek ez du esan nahi edozerkeriara edo kaos hutsera amiltzea komeni zaigunik orain gogotsu. Edo Erdararen ordenamendua hartu behar dugunik Arrazoiaren beraren Forma bakar eta jatorrat, horrenbestez gainean dugun eta barrutik ere bizi gaituen diglosia –ahantzi ote zaigu hitza, modaz pasaturik?– desorekagarri hori euskararen (euskara txukunaren, bai) autogorrotzoko mesprezu zoro-harro halakotzat birziklaturik.

Saia ditzagun, bada, geure bideak, ganoraz eta kemen iraunkorrez, euskaraz erdara berrasmatzearen ameskeria eroari utzirik (eta barka, irakurle, sermoi-kutsu hau ere: ez dut asmatu egokiagorik). Arian-arian (teoriak praktikaren lagun), premiak erakutsiko digu zer osatu eta zer alda-egokitu behar dugun (eta horretan adostasun zabala ez da *desideratum* hutsa, baldintza ezinbesteko baizik), baina ez dezagula, aldaketa/iraulketen mirari-lilura itsugarriaren pean, askotan bezala, geure burua engainatu eta areago nahastu.

Bestela, martxa honetan, aurki oker-zuzendu beharko diogu *Sara-soltzaindiari* berari ere zeinahi esaldi. Honako zatitxo hau, kasurako, goiko nire idazpuruko horren molde konplexugabera *hobetzeko*: “euskaraz pentsatzen ikastea”. Nik neuk, aitor dezadan, arazo filosofiko eta soziologikoren bat ikusten diot sintagma horri, besteak beste, baina joskera horrixe eutsiko nioke aukeran, kontserbatzaileegi jokatzen dudala leporatzeko arrisku eta guzti. (Jakina, nire arrazoiak ez dagozkie –ezagutzen nauzue horrenbesterraino– sen-jatoritasun nahiz garbi-araztasun euskal-zerutiari, hizkuntzaren burujabetasun eta funtzionaltasun biziari baizik).

Juan Garzia
Idazlea

Zein da unibertsitatearen erronka datozen urteetarako?

Javier Caño

Deustuko Unibertsitateko Zuzenbide dekanoa

Ikasketa plan berrietan edukiek ez dute bermatzen ezagutza handiagorik, ohiko enborreko ikasgai batzuk ahuldi egin baitira. Sistemak berak ere (seihilabetekoetan banatuta, azterketa eta ikasgai anitzekin...) ez dio prestakun tzari laguntzen eta batzuetan ez dator bat ikaslearen eskubideekin: ezagutza lortzea eta titulua eskuratzea. Ikas leak ez datoz teorizatzen bakarrik, baita titulu bat lortzera ere. Gaur egungo sistema, bai edukiengatik, bai estra tegia edo egituragatik, bi helburuok oztapatzen ari da.

Praktikei dagokienez, errealista izan behar da. Unibertsitateak ez du inoiz ordezkaturiko lan-esperientzia. Uniber tsitateak prestakuntza garaian ez ditu klase magistralak bakarrik eskaini behar, baita teoria hori aplikatzeko gai tasuna edo modua azaldu ere. Unibertsitateak ikasleei gehiago eskaini behar die. Lan profesionala ez da ezagutza bat, ezagutzaren apli kazio bat baizik.

Jendeak ezin du pentsatu bosgarren maila bukatzean bizitzara irten eta unibertsitateak lanean hasteko tresna guztiak eskuratu dizkionik. Hor ezinezkoa da, unibertsitateak ezin du hori inoiz eskaini, izan ere inongo tituluk ezin du esperientzia profesionala ordezkatu.

Euskarari helduz, kontua ez da klaseak euskaraz ematea. Bibliografia, ikerketak, erreferentziak, azterketak, itzulpenak... egin behar dira Material hori gabe ezinezkoa da aurrera egitea; planifikatu egin behar da, ez inprobisatu. Itzelezko lana egin behar da ikasketa bat has aurretik: oinarri sendoa eskaini, irakasleen elebitasuna bultzatu... Gaur egun irakasle euskaldun asko oso gazteak dira; hortaz, kalitate: ere zaindu behar da, prestakuntzako plan ganorazkoak eginez.

Enrique Portoca -
rrero

Círculo de Empresa -
rios-eko zuzendaria

Eguneroko bizitzako behar berrietara egokitu behar du bere jardura unibertsitateak, merkatuaren behar berrietara

batez ere. Bizitzaren premiei begira irakatsi behar da, mundu profesionalaren beharrak aintzat harturik. Gaur egun alde handia dago unibertsitateko ikasketen eta errealitatearen artean. Ikasketak gehiago espezializatu behar dira eta baita egokitu ere indartzen ari diren merkatu ekonomikoak.

Unibertsitatearen eta enpresen eguneroko jardunen arteko lotura estutu egin behar da. Askotan, enpresek behar dutena zera da: ikasketak amaitu berri dituen langilea enpresako atea zeharkatzen duen une horretatik bertatik errentagarria izatea. Horregatik beharrezkoa da unibertsitateko ikasketa teorikoen eta enpresako mundu praktikoaren artean sintonia perfektua egotea.

Horietaz gain, unibertsitatearentzat erronka garrantzitsua da botere politikoarekiko gero eta independenteagoa eta autonomoagoa izatea, hau da: despolitizatzea. Horrek ez du esan nahi herriaren errealitate politiko eta soziala islatu behar ez duenik, baizik eta despolitizatu egin behar dela eta ikasleei utzi nahi dituzten aukerak egiten.

Maitena Etxebarria

Arabako Kanpuseko Unibertsitateko Hedapenerako errektoreordea

Unibertsitateak eta bere antolaketak gizartearen behar eta premiei malgutasunez eta dinamikoki erantzun behar diete. Hala ere, gizarte-aldaketaren izaera eta aldaketa horren abiadura izugarria ikusita, ezin da eraiki unibertsitate bat, egitura eta jardura denbora askoan aldatu gabe baditu.

Unibertsitateak prestatu egin behar du bere burua etorkizunerako, XXI mendean gizarte-garapenaren erakunde funtsezkoetako bat izaten jarra dezan. Ez baitago zalantzarik gure helmugak, azken batean, konpetentzia, eta nazioartekotzea direla, eta horrek unibertsitateak behartzen ditu beren burua etengabe gizartearen behar berriei egokitzera.

Prozesu horren barruan gaude EHU, XXI. menderako unibertsitate egoki bat eraikitzen: Europaren barruan, dinamikoa, ideiei eta etorkizunari irekia, berritzailea, eraginkortasunagatik eta kalitateagatik kezkatua eta gure zerbitzuak eskatzen dituztenekiko tratua hobetzeko ahaleginetan Erakundearen ikuspegi orokorra badugu, baita lortu nahi dugun proiektu berritzailearena eta berrikuntza borandatearena ere. Oraingoan konpromiso estuagoa nahi dugu gure gizartearen garapen kultural, politiko, ekonomiko eta teknologikoarekin.

Hona hemen, beraz, gure eginbeharrak: prozesu horretan parte hartzea eta gure ahalmen eta baliabide onenekin lan egitea irakasteko eta ikasteko prozesuan. Badakigu hezkuntza eta ikerketa direla etorkizuneko erronkak eta unibertsitateetatik aterako direla erronka horien erantzunetako asko.

Joseba Aiztegui
EHUko Gizarte Kontseiluko
kidea

Euskal Herriko Unibertsitatearen erronka gaur egungo beste erakunde guztiek eta gizarteak duten erronka bera da: erakunde izateari uko egin gabe, malgutasuna bihurtzea eraketa irizpide nagusia, sare moduan funtzionatzen ikastea, ikasteko gai den zer-baiten moduan funtzionatzea, gehiegizko definizioetatik ihes egin eta etorkizuna

etengabeko moldaketan eta egokitzean dagoela onartzea.

Guztiz abstraktuak diruditen irizpide horiek ondorio konkretuak dituzte. Orain arteko erakunde guztiak hierarkikoak izan dira, eta oraindik dira hein handi batean, beraien sehaska den kulturak egia bakar batean, balore bakar batean, printzipio nagusi batean sinesten duelako.

Horixe da, ordea, zalantzan dagoena. Eta horregatik ez dago jakintza baten betirako definiziorik, eta horregatik Unibertsitateak ikasleei ikasteko gaitasuna eman behar die, eta ez momentuko jakiturian ito. Horregatik jakintzaren gaurko ustezko zatiketak ez du zentzu gehiegirik eta komenigarria da ezagutza arloak zabalago eta malguago definitzea. Horregatik irakaslegoaren egoera ezin izan daiteke den bezain malgutasunik gabekoa, bide bakar berdinen baten itxurakoa.

Horregatik unibertsitateak bere egiturak etengabe aldatzeko prest egon behar du, horregatik ezaugarri emergenteei eman behar die lehentasuna; horregatik oinarritzko ikerketek, goi mailako ikerketek izan behar dute garrantzirik handiena. Horregatik...

Ander Gurutxaga
Eusko Jaurlaritzako
Unibertsitate
eta Ikerketa sailburuordea

Oinarritzko arazoa, behingoz, unibertsitate-eredu garbi bat ezartzea da. Unibertsitate-eredu inertzialak, unibertsitateek Euskal Herrian izan duten hazkunde izugarriagatik, krisi sakona jasan du, eta ez gara gai izan eredu horren ordez beste bat jartzeko.

Titulazio maparen definizio falta ere nabaria da. Unibertsitateak zehaztu egin behar ditu bere loturak sare sozio-produktiboarekin eta hezkuntzako gainontzeko mailekin.

Hirugarrenoz, uste dut kudeaketa-modu arrazoizkoagoa eta arrazoi-tuagoa sortu behar dugula, lurralde bakoitzaren berezitasunak eta lurraldeen arteko loturak zehaztuz. Deszentralizazio-ereduaz hitz egin behar dugu. Orain arte unean uneko erabakiak hartu izan dira, baina ez dago kudeaketa-eredurik edo irizpide garbi eta sendorik.

Laugarren arazoa unibertsitatearen finantziarioa da. Finantziarioaren oinarriak publikoak izan behar du, baina unibertsitateak piskanaka-piskanaka erakargarriagoa izan behar du, inbertsoreek, enpresek edo erakunde pribatuek bertan inberti dezaten. Zenbat eta gehiago finantzatu unibertsitatea, orduan eta autonomoagoa izango da eta

Gabriel de la Rica

EHUko Ikasleen Kontseiluko
lehendakaria

Ikasleen iritzia eta ikuspuntua aintzat hartuta, EHUko Ikasle Kontseiluaren ustez, lehenik eta behin elebitasuna da heldu beharreko erronketako bat. Elebitasuna bultzatu eta indartu egin behar da, bai erakundearen baitan (unibertsitateko organoen barruan) bai maila edo eremu praktikoan.

Bestalde, irakaskuntza publikoaren kalitatea hobetzea da lortzea gustatuko litzaigukeen beste erronka garrantzitsu bat. Unibertsitatea zerbitzu publikoa da eta ahaleginak egin behar ditugu zerbitzu hori kalitatezkoa izateko eta unibertsitate pribatuekin maila berean lehiatzeko. Badakigu erronka handizalea dela eta denbora beharko dugula lortzeko, baina, bitartean, epe laburrerako helburuak ere ezarri ditugu: alde batetik, ikasketa plan berriak hobetzea, porrotten kopurua oso handia baita; eta, bestetik, ikasleen garraioa hobetzea.

Arantza Urkaregi
STEE-EILASeko ordezkaria
EHUn

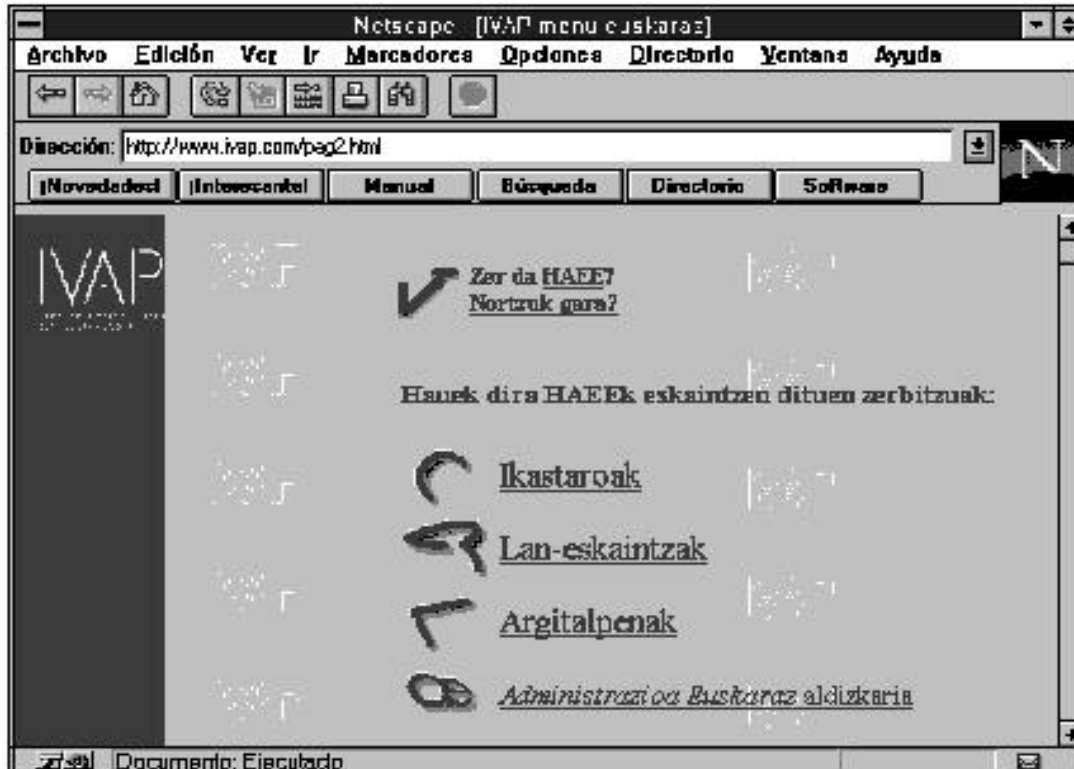
EHUren gaur egungo erronka nagusia da zein motatako unibertsitatea izan nahi duen definitzea, unibertsitate-eredua alegia, izugarri hazi eta handitu baita.

Horretaz gain, eztabaidatzeko dago titulazio mapa, hau da, zein lizentziatura edo karrera eskainiko diren leku bakoitzean. Plangintza berriek ere arazo dezente sortu dute. Azpiegitura eta irakasle gehiago behar dira. Klase-ordu kopurua itzela da eta ikasleek denbora asko pasatzen dute klasean, beste ezertarako denborarik gabe. EHUko beste arazo nagusi bat irakasleen eta administrazioako langileen egoera da: erdia behin-behineko egoeran dago eta egonkortasuna ezinbestekoa da, benetan zerbitzu ona eskaini nahi badugu.

Irakasleen kasuan beharrezkoa da dauden baliabideak ondo erabiltzea. Ez dago irakasle gehiegirik, baina gaizki antolatuta daude: leku batzuetan, sobera; beste batzuetan, faltan. Bestalde, irakasleen euskalduntzea bultzatu behar da, gero eta ikasle euskaldun gehiago dagoelako. Administrazioako langileei dagokienez, beste horrenbeste: bermatu egin behar dugu langile euskaldunak egotea zerbitzu guztietan.

Eusko Jaurlaritzak unibertsitatea antolatzeko legea atera behar du laster, eta litekeena da lege hori Espainiako LORUren kopia hutsa izatea. Aukera ona dugu, beraz, autonomia lortzeko eta aurrerapauso bat emateko.

Jakes Goikoetxea
Kazetaria

World Wide Webaren ahalmenik garrantzitsuenak bi dira: alde batetik, hipertestuaren bidezko nabigazioa, hau da, lineala ez den irakurketa ahalbidetzen duela; eta bestetik, sarea itzelezko azpiegitura digital gisa erabiltzen duela, informazio-kopuru izugarrietara sarbidea izateko.

Hala eta guztiz ere, askoren ustetan, gero eta estuago setiatzen gaituen informazio-uholde hau inbasio kulturala da. Egia da gaur egun Interneten aurki daitekeen informazioaren portzentaia handia Estatu Batuetatik datorrigula eta ingelesez dagoela soil-soilik, baina euskara ere ari da pixkanaka-pixkanaka bere auzotxo eratzten herrirka globalean. Honen aurrean zenbaitzuk jarraera kontserbadorea agertzen ari dira, *inperioaren* eta multinazionalen asmakizuntzat jotzen dutelarik sare telematikoen kontu hau, eta uko egiten diote Interneten bidez datorrenari. Hala eta guztiz ere, inbasio-arriskua askoz ere txikiagoa da komunikabide honetan telebistan baino; izan ere, Interneten norberak bilatzen du ikusi eta irakurri nahi duena, eta erakutsi ere, nahi duena erakusteko aukera du erraz eta merke.

Ondorioz, tresna erabilgarri hau errefusatzea huts galanta litzateke, eta administrazio publikoa garen aldetik, ezin dugu akats hori egin. Internet erabili behar dugu gure zerbitzuak eskaintzeko, eta, horretarako, eduki aproposak eta erakargarriak sortu behar ditugu, beti ere, sarearen ahalmen interaktiboaz baliatzea helburu dugula.

HAEE Interneten

Gauzak honela, urtebete pasatu da jadanik HAEE Interneteko uretan murgildu zenetik; 365 egun luze hauetan internauta

askoren bisita izan dugu, eta beraiek euren arrasto ixilak utzi dituzte nonahi. Hala ere, Internetek eskaintzen duen interaktibitatea aprobetxatuz, zenbait bisitariren aholkuei jaramon egin, eta gure webgunea aldatzen joan gara apurka-apurka.

Hortaz, balio exkaxeko informazioa kendu, eta erabiltzaileek eskatutako orrialdeak gehitu ditugu gure bulego birtualean. Prozesua ez da bukatu, jakina, inoiz ere amaituko ez delako.

Gaur egun HAEEn webgunean dagoen informazioa nahiko zabala da. Besteak beste, ikastaro eta jardunaldien berri ematen dugu, administrazio publikoek eskaintzen dituzten lanpostuak astero gaurkotzen dira, gure argitalpenen informazioa ere ageri da, Itzulpen Zerbitzu Ofizialeko ezaugarriak irakur daitezke, eta orokorrean erakundearen atal guztiek beren isla dute hiperespazioan. Horretaz gain, Euskal Herriko eta mundu osoko beste administrazio publikoetarako loturak ere jarri ditugu, aurkibide baliogarria izango delakoan.

Administrazioko hizkera eta euskalduntzea

HAEEK orokorrean eskaintzen duen informazioa aztertu dugu orain arte. Ikus dezagun, bada, euskararen gainean zer-nolako argibideak aurkitu ahal izango ditugun, sarean armiarma moduan ibiliz gero.

- Argitalpenak

Orrialde honetan bi gauza topatuko duzue bereziki: alde batetik, gure aldizkari hau, eta bertan harpidetza-orria, eta buzoi

bat, zuen iritziak eta iradokizunak jakinarazteko; beste alde bate-
tik, HAEEK euskararen inguruan kaleratu dituen liburu guztiak.
Argitalpenok laburpentxo edo aipamen bana izango dute, eta
beraiek eskatzeko aukera ere izango da.

- Administrazioko hizkera

HAEEK aspaldi esan zuen administrazioko euskara gaztelaniaren
morrontzapetik atera behar genuela guztion artean, eta euskal
diskurtso geurea jorratzen hasi beharra zegoela. Horrenbestez,
orrialde honetan zenbait gomendio eta aholku eskainiko ditugu,
testu zuzenak, zehatzak eta erakargarriak idazteko; horretaz gain,
administrazioko hizkerari buruzko bibliografia bat, eta hizkera
erraztearen aldeko nazioarteko hainbat erakunderen helbideak
ere izango dituzue.

- Administrazioko idazkiak

Behin baino gehiagotan administrazioko idazki bat idatzi behar,
eta komeriak izaten ditugu testu horren eredu edo adibideren bat
aurkitzeko. Horrelakoetan ez larritu, izan ere, orrialde hauetan
idazki ugari izango duzue ikusgai: udal espedienteak; adminis-
trazio orokorrean gehien erabiltzen diren idazki-ereduak (ofi-
zioak, ziurtagiriak, aktak...); eta, hemendik gutxira, baita udal
administrazioari dagokion testu-mordoa ere.

- Ikastaroak

Gure erakundeak euskararen gainean funtzionarioentzat antola-
tzen dituen ikastaro guztiak laburbilduko dira hemen: ikastaroari
buruzko informazioa, izena emateko orria, eta ikasleentzat inte-
resgarriak izan daitezkeen bestelako argibideak ere.

Dena dela, ez litzaiguke gustatuko ikastaroa amaitu eta ikaslee-
kin harremanetan ez jarraitzea. Horrelakorik gerta ez dadin, hala-
ko "tailerra" antolatzeko asmoa dugu; tailer horrek guztiontzako
topagune izan nahi du, eta bertan eguneroko lanean sor dakizki-
gukeen arazoei aurre egiten saiatuko gara.

- Hizkuntza eskakizunak

Azterketa horiekin zerikusia duen guztia jasoko da hemen: hiz-
kuntza eskakizunei buruzko legedia; azken deialdien emaitzak;

hurrengo deialdiei buruzko argibideak; azterketa-eredu batzuk
eta abar.

- Artikulu interesgarriak

Atal honetan euskarari buruzko artikulu interesgarriak jaso nahi
ditugu; hain zuzen ere, euskara juridikoari buruzkoak, adminis-
trazioko hizkeraren gainekoak edota normalkuntza eta euskal-
duntzearen ingurukoak.

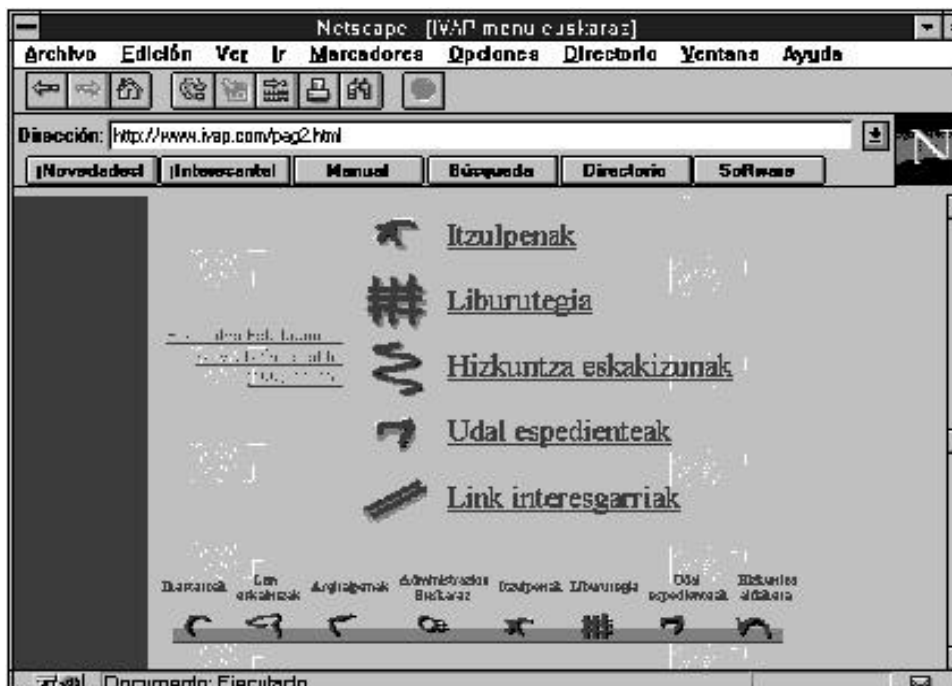
Ikusten duzue, lan handia dugu eginkizun: informazio asko
sartu, argibide ugari eman... baina ez, nahi besteko denbora.
Beraz, hemen agindutako guztia ahalik eta lasterren eskaintzen
ahaleginduko gara, aldeztu aurretik jakinda proiektu batzuk ezin-
bestez atzeratuko direla.

Bildutako informazioa gaurkotzeari ere emango diogu lehentasu-
na, gure orrialdeetara jotzen duzuen bakoitzean gauza berriak
aurki ditzazuen.

Hala ere, horrelako proiektu batek osasuntsu iraungo badu,
behar-beharrezkoak dira zuen laguntza eta partaidetza. Gure
buzoietan zuen iritzi eta iradokizunak behar ditugu, bestela,
nekez jakin ahalko dugu zein diren zuen beharrak, nahiak edo
kritikak.

Zuen galderak behar ditugu, zuen zalantzak; baina, baita zuen
proposamenak, oharrak eta gomendioak ere. HAEEKo orrialdean
beti izango duzue toki bat zuen proiektuei buruz hitz egiteko,
egoki deritze zuen argitalpenen berri emateko... nahi duzuen guz-
tirako.

Luis Elizondo
Joseba Lozano
HAEEKo teknikariak

Udal espedienteak

Eizagirre J.; Gorrotxategi E.; Iribar M.
HAEE-IVAP
Vitoria-Gasteiz, 1997

Oraintsu kaleratu diren hiru espedienteok sail baten hasiera dira. Hirurak ondasunei dagozkie eta honako hauek dituzue: ondasuna doan lagatzea, jabari publikoko ondasunen kalifikazioa eta aldaketa, eta udalaren ondare-ondasuna saltzea. Horien ondoren beste batzuk etorriko dira; bitartean, gogoratu hiru espediente horiek eta beste zazpi gehiago ikusi ahalko dituzuela Interneten (www.ivap.com).

Terminologia, nazioarteko biltzarra

HAEE-IVAP/UZEI
Donostia, 1997
864 or.

Azaroan Nazioarteko Terminologia Jardunaldiak egin ziren Donostian. Hona hemen, bada, bertan aurkeztutako hitzaldiak eta komunikazioak. Liburu ederra, terminologia gurean eta atzerrian zertan den jakin nahi duzuenontzat.

Trafiko, Zirkulazio eta Bide Segurtasuneko Legeria (I. liburukia)

HAEE-IVAP
Vitoria-Gasteiz, 1997
255 or.

Gehienok irakurriko genuen behin edo behin zirkulazio kodea, besterik ez bada, gidabaimena ateratzeko beharrezkoa delako. Oraingoan euskaratuta duzue, eta ziuraski oso baliagarria izango zaie euskaraz ikasi eta gidabaimena eskuratu nahi duten gazteentzat. Lan honek izango du jarraipenik, urte hasiera honetan bertan kaleratuko baita II. liburukia eta hiztegi bat.

Kooperatiba Hiztegia

HAEE-IVAP
Vitoria-Gasteiz, 1997
46 or.

Hiztegi honen oinarria Euskadiko Kooperatiben 4/1993 Legea da, bera izan baita terminoak ateratzeko erabili den iturria. Hiztegia egiten HAEEko Itzulpen Zerbitzu Ofiziala eta Euskadiko Kooperatiben Goren Kontseiluak hartu dute parte. Hiztegiak sarrera bikoitza du: euskara-gaztelania, eta gaztelania-euskara.

Euskal administrazio publikoetako hizkuntza normalkuntza: legeria eta jurisprudentzia hautatua

HAEE-IVAP
Vitoria-Gasteiz, 1997
312 or.

1982tik hona lege eta dekretu ugari egin dira, euskarari administrazio publikoan sarbidea emateko. Eta, hain zuzen ere, legegia hori da argitara berri den liburu honetan bildu dena. Egiturari dagokionez, lehenik eta behin, administrazio orokorrari dagozkion legeak jasotzen dira, eta ondoren, honako hauek: irakaskuntza, Ertzaintza eta osasun arlokoak. Azken zatian, euskararen inguruan emandako hainbat epai dituzue irakurgai.

Joskera lantegi

Garzia, J.
HAEE-IVAP
Vitoria-Gasteiz, 1997
600 or.

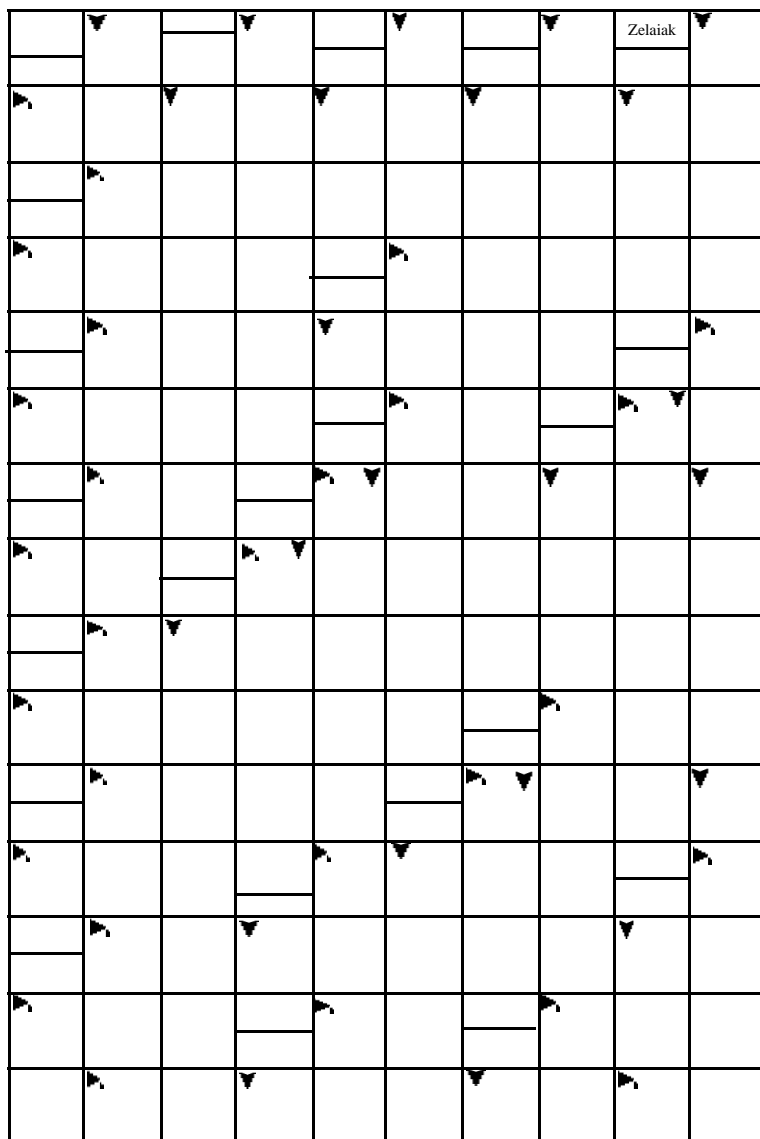
Ez nahastu, liburu mardul hau ez baita gramatika bat, euskal estiloari buruzko hausnarketa sakona egiteko lanabesa baizik. Lanak bi baldintza edo muga ditu: bata behetik eta bestea goitik. Behekoa irakurleak izan behar duen zuzentasun gramatikalak ezartzen du; eta goikoa, irakurle horren beraren estiloak. Tartean geratzen den guztia ederki asko jorratzen du Juan Garziak: puntuazioa, esaldiaren antolamendua, perpaus menderatuak, erlatiboak, eta beste.

Euzkadi'ko Agintaritzaren Egunerokoa (1936ko urritik 1937ko ekainera) Hiztegia Diario Oficial del País Vasco (octubre 1936-junio 1937)

HAEE-IVAP
Oñati, 1997
569 or.

Gerra denborako Eusko Jaurlaritzaren Boletinean jasotako terminoak biltzen dira hiztegi honetan, elebrietan: euskara-gaztelania, eta gaztelania-euskara. Jakin badakigu garai hartako lan-baldintzak oso eskasak izan zirela, eta unean-uneko itzultzailearen esku zegoela terminologiaren zama astuna. Testigantza-liburua, beraz, baina baita lagungarria ere, termino batzuen ordaina ematerakoan aurretik zein bide hartu den jakin ahal izateko.

Hitz gezidunak

LUMA

Euskararen inguruko zenbait telefono

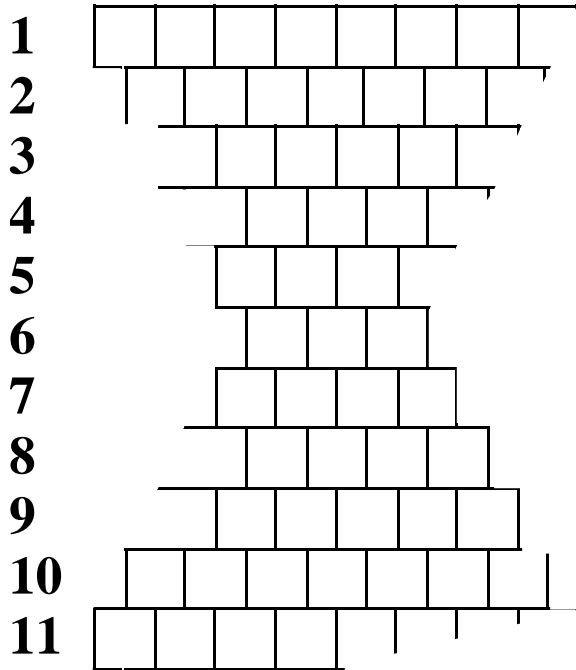
- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/27 71 11
- EKB: 943/46 66 50
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/27 82 69
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/681 66 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 07-335-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/30 02 22
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/41 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Ardularitzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/18 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailordetza: 945/18 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/18 76 56. Fax: 945/18 76 03
- Kultura Saila: 945/18 94 64
- Nafarroako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusia: 948/10 71 83
- UZEI: 943/47 33 77

G a l d e r a - s o r t a

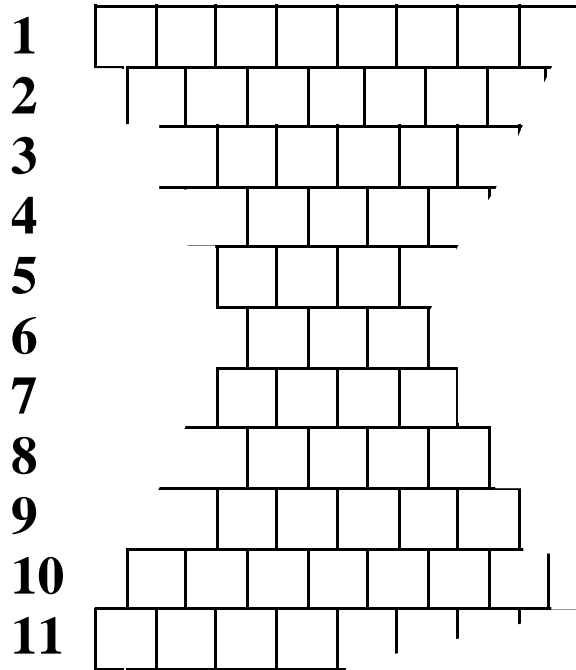
<p>❶ <i>El Dorado</i> lurraldearen bila aritu zen Pedro Ursua non jaio zen?
A Arizkunen
B Erratzun
C Elizondon
D Luzaiden</p> <p>❷ Pablo Sarasatek, konpositorea izateaz gain, zein musika tresna jotzen zuen?
A biolontxelo
B bat ere ez
C bibolina
D pianoa</p> <p>❸ Zenbat 8.000ko gelditzen zaizkio Juanito Oiarzabali?</p> | <p>A 2
B 3
C 4
D 5</p> <p>❹ Hauetako nor izan zen <i>Branden - burg-eko kontzertuen</i> egilea?
A Mozart
B Bach
C Haendel
D Beethoven</p> <p>❺ Zein traineru entrenatuko du datorren urtean Kortak?
A Castro
B Meira
C Orio
D Zierbena</p> | <p>❻ Zein da PSE-EEko idazkari nagusia?
A Redondo Terreros
B Totorikaguena
C Buesa
D Eguiguren</p> <p>❼ Txomin Agirrek baserri giroko liburu bat idatzi zuen. Hauetako zein?
A Kresala
B Joanak Joan
C Gero
D Garoa</p> <p>❽ Nor izan da literaturako azken nobel sariduna?
A Daniel Defoe
B Italo Calvino</p> <p>❾ Dario Fo
D William Faulkner</p> <p>❹ Mitologia grekoan nor zen behin eta berriz harkaitz bat mendi gainera igo eta maldan behera erortzen ziztzaiona?
A Edipo
B Orfeo
C Perseo
D Sisifo</p> <p>❿ Zer da tarantela?
A Italiako dantza bat
B armiarma mota bat
C armaduretako zati bat
D XVI. mendean erabiltzen zen jantzi mota bat</p> |
|---|--|--|

G o i t i b e h e r a

Aurkitu beharreko hitz bakoitza letra gehiago edo gutxiago duen aurreko edo ondorengo hitzaren anagrama da. Zer da anagrama bat? Hitz baten letrak beste era batera ordenatu ondoren lorturiko hitza: naiz/zain/zina.

LUMA

LUMA

1. Landa-eremuko etxebizitza. 2. Nazioa, herria.
3. Albistea. 4. Irri. 5. Koloremota. 6. Modua.
7. Gurpilik gabeko gurdia. 8. Hil, akatu.
9. Frantziako dirua. 10. Baliatu. 11. Liberiako.

1. Pluralean, hegazti-mota. 2. Ertzak. 3. Lizuna, lohia.
4. Izatasuna duen zernahi. 5. Zuhaitz-mota.
6. Gipuzkoan, zain. 7. Iparraldean, zara. 8. Maindirea.
9. Gaueko argia. 10. Metal preziatua.
11. Pluralean, zuhaitz-mota.

S o l u z i o a k

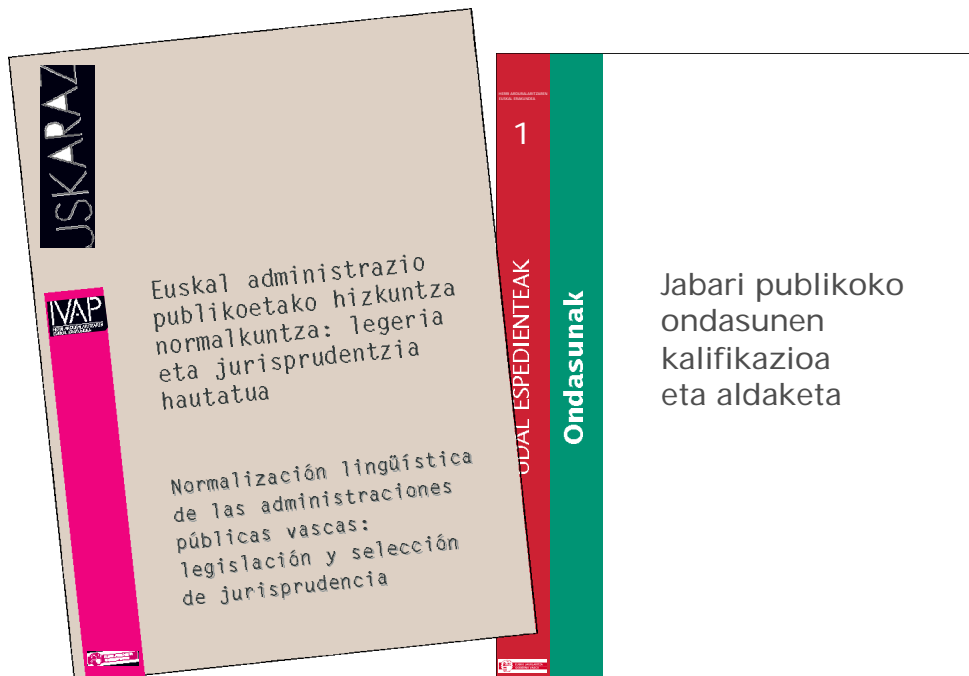
G o i t i b e h e r a

Galdiera - sorta
0A/0c/0B/0B/0A/0A/0D/0c/0D/0A

Hitz gezidunak

●	D	●	B	●	T	●	I	●	L																	
●	Z	●	A	●	L	●	A	●	T	●	U															
●	S	●	A	●	K	●	A	●	I	●	L	●	A	●	T	●	U									
●	I	●	Z	●	E	●	R	●	D	●	I	●	K	●	E	●	K									
●	A	●	R	●	A	●	V	●	A	●	L	●	P	●	A	●	L									
●	I	●	Z	●	U	●	L	●	E	●	M	●	A	●	V	●	A	●	L	●	U					
●	S	●	O	●	A	●	Z	●	A	●	L	●	V	●	A	●	L	●	U							
●	A	●	R	●	E	●	R	●	I	●	O	●	E	●	R	●	I	●	O	●	E	R	●	A	●	K

HAE Eren azken argitalpenak

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Unibertsitateko Enparantza
20560 Oñati (Gipuzkoa)
Tlf. (943) 78 20 00
Fax: (943) 78 31 77